

Håndbok i litterær punktskrift

Offentlig utvalg for punktskrift

Oslo, 2019

Revidert utgave

Norske punktskriftstandarder

Trykk: Norges Blindforbunds trykkeri
Bergen, 2021

ISBN 978-82-93046-08-0

Innhold

Forord.....	6
Forord til revidert utgave.....	8
Innledning.....	9
1. Punktskriftsystemet.....	10
1.1 Generelt.....	10
1.1.1 Litt punktskrifthistorikk.....	10
1.2 Punktskriftens oppbygning.....	12
1.2.1 Med 6 punkter.....	12
1.2.2 Med 8 punkter.....	12
1.3 Brailles system.....	13
1.4 Forholdet mellom punktskrift og visuell skrift.....	16
2. Norsk punktskrift.....	18
2.1 Det norske alfabetet.....	18
2.2 Andre bokstaver.....	18
2.2.1 Bokstaver som brukes i norsk.....	18
2.2.2 Det samiske alfabetet.....	21
2.2.3 Bokstaver i norrønt, islandsk og færøysk.....	22
2.3 Fullskrift og kortskrift.....	24
2.4 Markering av stor bokstav.....	24
3. Setningstegn.....	25
3.1 Punktum . ∴ (3).....	25
3.2 Komma , ∴ (2).....	26
3.3 Semikolon ; ∴ (23).....	26
3.4 Kolon: ∴ (25).....	27
3.5 Spørsmålstegn ? ∴ (26).....	28
3.6 Utropstegn ! ∴ (235).....	28
4. Omslutningstegn.....	29
4.1 Rund parentes ( ) ∴ ∴ (236 og 356).....	29
4.2 Hakeparentes [ ] ∴ ∴ (12356 og 23456).....	29
4.3 Klammeparentes { } ∴∴ ∴∴ (6-12356 og 6-23456).....	30
4.4 Mengdeparentes { } ∴ ∴ (126 og 345).....	30
4.5 Mindre-enn-tegn og større-enn-tegn brukt som omslutningstegn.....	30
4.6 Anførselstegn " ∴ (256).....	31
5. Andre generelle tegn.....	32
5.1 Apostrof ' ∴ (5).....	32
5.2 Stjerne (asterisk) * ∴ (35).....	33
5.3 Et-tegn & ∴ (346).....	33
5.4 Paragraftegn § ∴ (346).....	33
5.5 Firkanttegn (nummertegn) # ∴ (3456).....	34
6. Streker.....	35
6.1 Vannrette streker.....	35
6.1.1 Vanlig bindestrek - ∴ (36).....	35
6.1.2 Lang bindestrek (fra-til-strek) – ∴∴ (36-36).....	36
6.1.3 Tankestrek og replikkstrek – ∴∴ (36-36).....	36
6.1.4 Understrek.....	37
6.2 Skråstrek / ∴ (34).....	37
7. Fortegn og hjelpetegn.....	39
7.1 Liten latinsk bokstav ∴ (56).....	39

7.2 Stor latinsk bokstav	⌘ (6)	40
7.2.1 Flere store latinske bokstaver etter hverandre	⌘⌘ (6-6)	41
7.2.2 To eller flere ord med store bokstaver	⌘⌘⌘ ⌘ (6-6-6 og 6)	41
7.3 Kombinasjon av store og små bokstaver		42
7.4 Greske bokstaver		43
7.5 Romertall		44
7.6 Talltegn	⌘ (3456)	44
7.7 Skillepunkt	⌘ (6)	45
7.8 Utheving		45
7.8.1 Generelt uthevingstegn	⌘ ⌘ (23 og 56)	45
7.8.2 Andre uthevingstegn		46
7.8.3 Andre former for utheving		49
7.9 Tilretteleggerens kommentar	⌘⌘ ⌘⌘ (56-3 og 6-23)	51
8. Tall		52
8.1 Talltegnets rekkevidde		52
8.2 Tall inndelt i siffergrupper		52
8.3 Brøker og blandede tall		54
8.4 Tidsangivelser		55
8.5 Bibelhenvisninger o.l.		56
8.6 Tallsymboler som opptar én celle i punktskrift		58
9. Matematiske tegn		59
9.1 Operatorer (regnetegn)		59
9.2 Ulikhetstegn		60
9.3 Brøker		61
9.4 Indekser		61
9.5 Rottegn	√ ⌘ (146)	62
9.6 Prosent og promille	% ⌘⌘ (46-356) og ‰ ⌘⌘⌘ (46-356-356)	63
9.7 Bindestrek ved linjeskift		63
10. Målenheter		64
10.1 Benevninger		64
10.2 Grader	° ⌘⌘ (5-356), minutter ' ⌘ (5) og sekunder " ⌘⌘ (5-5)	65
10.3 Fot	, ⌘ (5), tommer " ⌘⌘ (5-5)	66
10.4 Kaliber	. ⌘⌘ (3456-3)	66
11. Myntenheter		67
11.1 Kroner		67
11.2 Euro	€ ⌘ (26)	67
11.3 Pund	£ ⌘ (123)	68
11.4 Dollar	\$ ⌘ (256)	68
11.5 Valutategn	¤ ⌘⌘⌘ (236-134-356)	69
11.6 Andre myntenheter		69
12. Edb-tegn		70
12.1 Krøllalfa	@ ⌘ (4)	70
12.2 Omvendt skråstrek (backslash)	\ ⌘ (156)	71
12.3 Understrek	_ ⌘ (456)	71
12.4 Tilde	~ ⌘ (1456)	72
12.5 Loddrett strek (stolpe)	⌘ (123456)	72
12.6 Escape-tegn	\$ ⌘ (256)	73
12.7 Kontrolltegn	^ ⌘ (46)	73
12.8 Tegn med spesiell punktskriftnotasjon i edb		74

12.8.1 Mindre-enn-tegn og større-enn-tegn ∴ ∴ (126 og 345).....	74
12.8.2 Prosent % ∴ (1246).....	74
12.8.3 Anførselstegn " ∴ (2346).....	75
12.8.4 Utropstegn ! ∴∴ (6-235).....	75
12.9 Bindestrek ved linjeskift.....	75
13. Tegnkombinasjoner	76
13.1 Bokstaver i sirkler.....	76
13.2 Kombinasjoner med skråstrek.....	77
13.3 Ikoniske tegnkombinasjoner.....	77
14. Diakritiske tegn	79
14.1 Universalaksent.....	79
14.2 Tegn over bokstaven.....	80
14.3 Tegn under bokstaven	83
14.4 Tegn gjennom bokstaven.....	84
15. Spesielle tegn i språk.....	85
15.1 Tekst på fremmedspråk	86
15.2 Fonetisk og fonemisk transkripsjon (lydskrift).....	87
16. Punkttoppstillinger	89
16.1 Strekpunkt – ∴∴ (36-36).....	89
16.2 Kulepunkt • ○ ∴ (2356)	92
16.3 Andre punktmarkører	93
16.4 Punkttoppstilling i flere nivåer	93
16.4.1 To nivåer.....	94
16.4.2 Tre nivåer	95
16.4.3 Flere nivåer.....	96
17. Fotnoter og sluttnoter.....	97
LESETABELL	100
APPENDIKS	104
1 Dansk.....	105
2 Svensk	107
3 Finsk (og svensk produsert i Finland)	110
4 Engelsk	112
5 Tysk	116
6 Fransk.....	120
7 Spansk	124
8 Russisk	126
9 Esperanto.....	128
10 Det greske alfabetet i punktskrift	130
Punktskriftutvalgets utgivelser	131
Litteraturliste	132
Stikkordregister.....	134

Forord

På samme måte som det med jevne mellomrom kommer nye utgaver av håndbøker som gjør rede for hvordan visuell skrift skal brukes, bør det jevnlig komme ut håndbøker for punktskrift. Vi vet at punktskrift har vært i bruk i Norge siden 1800-tallet – den første skolen for blinde i Norge ble grunnlagt i 1861 –, men vi vet ikke når den første skriftlige veiledningen i bruk av punktskrift kom ut i Norge.

Den eldste slike veiledningen som forfatterne av denne håndboka kjenner til, ble utarbeidet i 1945 av Norges Blindeforbunds bibliotekkomité, som hadde tre medlemmer, og ble trykt i 1946 under tittelen *Veiledning i punktskrift*. Den ble revidert og utvidet av en komité på fem medlemmer, og den reviderte utgaven kom i 1955 under tittelen *Norsk punktskrift*. Begge komiteene besto utelukkende av blinde, og flere av medlemmene var lærere ved blindeskolene. På den tiden forelå de fleste bøkene i punktskriftbibliotekene bare i ett eksemplar, og de var avskrevet for hånd, for en stor del av frivillige bokavskrivere. En viktig målgruppe for veiledningene i punktskrift var derfor bokavskrivere, og istedenfor "Innledning" finner vi i begge utgavene overskriften "Til bokavskrivere". De to første avsnittene under denne overskriften har ikke mistet sin aktualitet, selv om bokavskriverne som satt med sin punktskriftmaskin (eller mer primitive skriveredskaper), nå er avløst av tilretteleggere som sitter foran datamaskinen, og av automatiske konverteringsprogrammer som arbeider raskt, men som nok ikke leverer et så godt produkt som enkelte venter av dem. Avsnittene lyder:

"En stor del av bøkene i bibliotekene våre er slett ikke så nøyaktig og regelrett avskrevet som ønskelig kunne være. Disse bøkene er ofte vonde å lese, og de svekker lesernes sans for vakker og korrekt punktskrift.

En punktbok bør være like korrekt og like forseggjort som en bok i visuell skrift. Jo riktigere boken er, dess større utbytte og glede gir lesningen."

Neste norske håndbok i punktskrift kom i 1978. Den var utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg, som besto av én bladredaktør, én bibliotekar og to lærere, alle blinde. Hovedredaktør for boka var Jan Bruteig, som var lærer ved det daværende Huseby utdanningscenter for synshemmede. Håndboka kom som en serie under fellestittelen *Håndbok i blindeskrift*. Den var planlagt å bestå av fem deler: 1. De enkelte tegn, 2. Skriveregler, 3. Norsk kortskrift, 4. Overføring av bøker, 5. Spesialstoff. Bare de 3 første delene ble realisert, del 1 og 2 kom i 1978, del 3 i 1979.

Etter hvert skulle det likevel komme en del 4: *Standard for utforming av bøker i punktskrift*, men den kom ikke før i 1993. Den ble utarbeidet av en prosjektgruppe som var ledd i prosjektet "Datateknologi i produksjon av bøker for synshemmede". Prosjektgruppen var nedsatt av Kulturdepartementet og ble ledet av Grete Knudsen. Den hadde 11 medlemmer, blinde, svaksynte og seende, og den hadde representanter fra Norges Blindeforbund, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, Huseby kompetansesenter og Tambartun kompetansesenter. Arbeidet med standarden ble startet 13. desember 1991 og avsluttet 29. januar 1993. Senere ble det foretatt noen små endringer, og en revidert utgave av del 4 kom i 1995.

1995 var også det året da Offentlig utvalg for blindeskrift, OUB, (nå OUP) ble opprettet. OUP har utarbeidet norsk standard for flere fagnotasjoner i punktskrift (se liste over Punktskriftutvalgets publikasjoner), men utvalget har også brukt mye tid på å oppdatere den "vanlige" punktskriften, såkalt litterær punktskrift. Dette har vært nødvendig av flere grunner. For det ene har overgangen fra skrivemaskin til datamaskin ført med seg endringer i bruken av visuell skrift. Ikke minst er flere tegn som tidligere ikke var definert i punktskrift, blitt svært alminnelige i visuell skrift. For det andre har det tidligere vært noen unødige forskjeller mellom punktskrift og visuell skrift. I 1955 kunne forfatterne av *Norsk punktskrift* si til bokavskriverne at "punktskriften følger til en viss grad sine egne lover". Punktskriften holdt seg f.eks. med et eget verselinjetegn der en i visuell skrift bruker skråstrek. Et slikt spesialtegn gjør konvertering av tekst til punktskrift mindre automatisk, og innføring av skråstrek som verselinjetegn gjør ikke punktskrift vesentlig vanskeligere å lese. Både hensynet til datakonvertering og det pedagogiske poenget i at det er størst mulig samsvar mellom punktskrift og visuell skrift, har satt sitt preg på den standarden for litterær punktskrift som OUP vedtok i 2002, og som ble publisert i form av heftet *Norsk standard for 6-punkts blindeskrift, en kort oversikt*.

Men en kort oversikt er ikke nok. Siden 2002 har OUP hatt planer om å utgi en mer heldekkende og forklarende håndbok. I desember 2006 nedsatte OUP en arbeidsgruppe til å redigere håndboka. Gruppen har bestått av OUPs leder, Otto Prytz, OUPs nestleder, Oddvar Øyan, og OUPs sekretær, Liv Kristin Saur. Innholdet i håndboka ble godkjent av OUP høsten 2007.

Håndboka er heldekkende for så vidt som den omhandler de fleste områdene der punktskrift brukes. Men de opplysningene den gir om fagnotasjoner, er bare de en antas å ha bruk for i tekster beregnet på allmennheten. Til forskjell fra tidligere håndbøker gir ikke denne boka innføring i kortskrift, som behandles detaljert i en annen publikasjon fra Punktskriftutvalget.

Oslo, høsten 2012

Otto Prytz
Oddvar Øyan
Liv Kristin Saur

Forord til revidert utgave

Siden 2012 har Offentlig utvalg for punktskrift, OUP, gjort noen få endringer i *Norsk standard for litterær punktskrift*.

Det er ikke snakk om store endringer.

Avsnitt hvor det er foretatt endringer, er:

- 7.5 Romertall
- 8.5 Bibelhenvisninger

OUP har funnet det nødvendig å definere noen nye hjelpetegn i norsk punktskrift (kap. 7).

- For tekstsekvenser for to eller flere ord – foran og etter (kap. 7.2.2)
- Et omslutningstegn for markering av tilretteleggerens kommentar i punktskriftutgaven (kap. 7.9)

Termen, *vanlig trykk*, som ofte ble benyttet tidligere, er nå erstattet av termen *visuell skrift*.

Oslo, desember 2019

Liv Kristin Saur

Innledning

Håndbok i litterær punktskrift som du nå leser, er, som tittelen sier, en håndbok om norsk punktskrift. Boka retter seg mot alle som har med punktskrift å gjøre på en eller annen måte: det være seg produsenter/tilretteleggere, personer som gir opplæring i punktskrift, leverandører av datatekniske hjelpemidler og punktskriftkonverteringsprogrammer, og ikke minst, punktskriftleserne selv.

Håndboka består av 17 kapitler, lesetabell og stikkordregister. I tillegg har den et appendiks, som inneholder punktskriftnotasjon forskjellig fra norsk i ulike språk.

Kapitlene er stort sett inndelt på følgende måte: liste over tegnene med definisjoner, regler for bruken av dem og illustrerende eksempler. I lesetabellen er alle tegnene listet opp etter Brailles system, se 1.3, med alle sine betydninger.

Stikkordregistret bakerst i boka er satt opp med ord og uttrykk som er benyttet i håndboka, samt alternative oppslagsord med henvisning til de termene som er benyttet. Stikkordregistret henviser til kapittelnummer, ikke sidetall.

Appendikset viser punktskriftnotasjon forskjellig fra norsk i ulike språk. Her er det tatt med språk som antas å være nyttige for norske punktskriftlesere og -produsenter.

Emner som redigering, layout, overskrifter m.m. er i liten grad behandlet i håndboka, bortsett fra der det er naturlig å flette inn noe om dette. Slike emner bør behandles i en egen publikasjon.

OUP håper og tror at denne håndboka vil bli et hjelpemiddel, til inspirasjon og nytte.

1. Punktskriftsystemet

1.1 Generelt

I Bokmålsordboka er skrift definert som "tegnsystem som en kan bruke som uttrykk for ord, stavelser eller språklyder". De fleste former for skrift er primært beregnet på å leses med øynene. De som ikke ser godt nok til å lese med øynene, har dermed ikke direkte tilgang til skrift i slik form.

Det har vært gjort mange forsøk på å gjøre skrift tilgjengelig for blinde i taktil form, dvs. i en form som kan oppfattes med følesansen. Det naturlige har da vært at skriften skulle kunne leses med fingrene.

All skrift som er beregnet på å leses av blinde, er "blindeskrift", enten den er basert på relieffer av vanlige skriftegn, eller den er basert på opphøyde punkter. Det er derfor upresist å kalle Louis Brailles punktskrift, som behandles i denne boka, for "blindeskrift". I mange språk kalles den "braille" etter oppfinneren, men i norsk bruker vi termen "punktskrift", selv om det finnes andre punktskrifter enn Brailles.

1.1.1 Litt punktskrifthistorikk

Den første blindeskolen i verden ble grunnlagt av Valentin Haüy i Paris 1784. Der lærte elevene å lese visuell skrift i relief. Fra integreringssynspunkt kan det sies å ha vært en fordel at de blinde elevene lærte samme slags skrift som seende, men for at de skulle oppfatte skriften, måtte den forstørres kraftig. En annen ulempe var at de bare kunne lese det andre skrev. Selv om de også lærte å skrive visuell skrift, kunne de ikke kontrollere det de hadde skrevet.

Louis Braille (1809--1852) var elev på blindeskolen i Paris. Der fikk han kjennskap til et punktskriftsystem som opprinnelig var tenkt som "nattskrift" egnet for å gi beskjeder til soldater. Systemet var oppfunnet av Charles Barbier, som var offiser i den franske hær. Det var et 12-punktsystem som besto av to parallelle kolonner med opptil 6 punkter i hver. Det nye ved dette systemet var at når en leste, var det nok å identifisere punkter, istedenfor å identifisere både punkter, streker og buer i alle retninger. Braille arbeidet videre med den ideen. Han mente en bokstav måtte kunne få plass under en finger, og da var det for mye med 12 punkter. Han kom til at den ideelle størrelsen var 6 punkter, 2 kolonner med 3 punkter i hver. Plassen som optas av et punktskrifttegn, kalles en celle.

Brailles punktskrift ble lansert i 1825, da Braille var bare 16 år. Selv om også denne skriften er langt mer omfangsrik enn visuell skrift, representerer den en vesentlig plassbesparelse i sammenlikning med den relieffskriften som var i bruk ved blindeskolen. Andre fordeler er at en kan oppnå langt høyere lesehastighet med Braille-skrift enn med relieffskrift, og at blinde selv har mulighet for også å skrive punktskrift, og å lese det de har skrevet. For nærmere omtale av punktskriftens egenskaper, muligheter og begrensninger vises til 1.3.

Kap. 1.1

Mange som har mistet synet i krig, har funnet det vanskelig å lære punktskrift. Den engelske presten William Moon utviklet på 1840-tallet en relieffskrift basert på forenklede latinske bokstaver. For at en skal slippe å lete etter neste linje, leses annenhver linje fra venstre mot høyre og annenhver fra høyre mot venstre. Linjene er forbundet med buer som fingeren kan følge. Moon-systemet er ennå i bruk i England.

I USA har det vært gjort forsøk på å gjøre punktskriften mindre plasskrevende, f.eks. ved at de hyppigst forekommende bokstavene brukte bare den ene kolonnen. Men disse forsøkene har ikke slått igjennom. En av grunnene kan være at siden bokstavenes hyppighet varierer fra språk til språk, ville hvert språk måtte ha sitt eget punktskriftalfabet.

Allerede i Barbiers punktskrift sto hvert tegn ikke nødvendigvis for en bokstav, men like gjerne for en bokstavkombinasjon. Ting tyder på at Braille selv videreførte dette trekket. Hans system var i prinsippet en alfabetiskrift, men foruten å stå for bokstaver, kunne de enkelte punktkombinasjonene i visse kontekster stå for bokstavkombinasjoner. Vi får da en slags mellomting mellom "fullskrift" og stenografi, og dette kalles kortskrift. Fordelene med kortskrift er for det første at den tar mindre plass enn fullskrift, og for det andre at den øker lesehastigheten, bl.a. fordi ord som er forkortet til ett tegn, kan leses som ord og ikke som en rekke bokstaver. Men for å beherske kortskrift er det ikke nok å lære alfabetet, en må også lære kortskrifttegnene. Dessuten er kortskrift språkspesifikk, slik at en må lære at én og samme punktkombinasjon kan stå for ulike bokstavkombinasjoner i ulike språk. At én og samme punktkombinasjon har ulik betydning i ulike sammenheng, er likevel snarere regelen enn unntaket, jf. 1.3. Kortskrift er vanlig i mange språk, f.eks. engelsk, tysk, fransk og dansk, og brukes i noe mindre grad i norsk, svensk, spansk og andre språk.

For visse formål har en tatt i bruk en punktskrift der cellen er utvidet til 8 punkter, 2 kolonner med plass til 4 punkter i hver. I Spania utarbeidet Gabriel Abreu et 8-punktsystem for musikknotasjon, og i det tyske språkområdet har 8-punktskrift vært brukt til stenografi. På leselistene for punktskrift, som leveres som tilleggsutstyr til datamaskiner, har cellene plass til 8 punkter, jf. 1.2.2.

1.2 Punktskriftens oppbygning

Det finnes ikke noen enhetlig internasjonal standard for punktenes høyde og diameter eller for avstanden mellom punktene i en celle og mellom celler, men det finnes visse proporsjoner. Avstanden mellom to nabopunkter i en celle skal være den samme vannrett og loddrett. Avstanden mellom et punkt til høyre i en celle og et punkt til venstre i neste celle skal være litt større enn avstanden mellom punktene i en celle. Avstanden mellom nederste punkt i en celle og øverste punkt i cellen på linjen under skal være så stor at det akkurat er plass til ett punkt mellom dem med samme avstand som inne i cellen.

Ulike produsenter av skriveutstyr for punktskrift opererer med litt ulike mål, men vi antar at situasjonen i Norge er omtrent som i Sverige. I den svenske håndboka i punktskrift, som kom ut i 1997, er følgende mål angitt:

- Punktets høyde: ca. 0,25 mm
- Punktets diameter: ca. 1 mm
- Avstand mellom nabopunkter i en celle: ca. 2,5 mm
- Avstand mellom tilsvarende punkter i tilgrensende celler: vannrett ca. 6 mm, loddrett ca. 10 mm, målt fra midtpunkt til midtpunkt.

I Japan brukes celler med bare 2,2 mm avstand mellom nabopunkter. Det finnes også en "jumbo-punktskrift" til bruk for nybegynnere og for mennesker med dårlig følelse i fingrene, der avstanden mellom punktene er vesentlig større.

1.2.1 Med 6 punkter

Punktene i Brailles opprinnelige celle benevnes med nummer. Nummer 1–3 betegner venstre kolonne ovenfra og ned, og nummer 4–6 betegner høyre kolonne ovenfra og ned. Cellen ser altså slik ut:

1 4
2 5
3 6

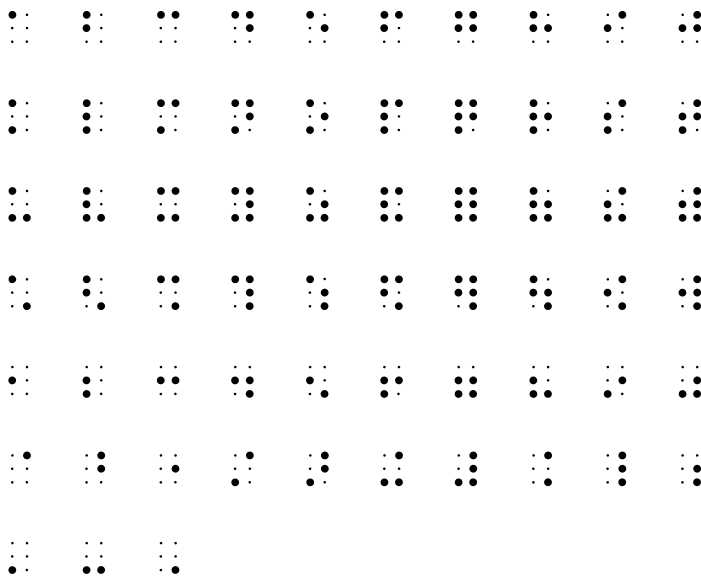
1.2.2 Med 8 punkter

I den utvidede cellen med 8 punkter har en valgt å beholde nummereringen av de 6 punktene i den opprinnelige cellen. Punktet under punkt 3 har dermed fått nummer 7, og punktet under punkt 6 har fått nummer 8. 8-punktcellen ser altså slik ut:

1 4
2 5
3 6
7 8

1.3 Brailles system

Punktskriften er binær i den forstand at i hver posisjon i cellen er det to muligheter: enten står det et punkt der, eller så står det ingenting. I en celle med 6 posisjoner blir da antallet mulige kombinasjoner $2^6 = 64$, som i et 6-bits datategn. Siden den ene av disse kombinasjonene er blank celle, er antallet mulige tegn som opptar bare én celle, 63.

Braille la noen prinsipper til grunn for tilordning av betydninger til de ulike kombinasjonene. De viktigste prinsippene er:

- I en alfabetbokstav skal verken venstre kolonne eller øverste rad være tom.
- I et setningstegn skal øverste rad helst være tom.
- Et "fortegn" eller "hjelpetegn" (se kap. 7) skal helst ha punkter bare i høyre kolonne.

Braille grupperte punktkombinasjonene i flere rekker (serier). For grunnrekken tok han utgangspunkt i øverste og midterste rad. Av de 15 ($2^4 - 1$) mulige kombinasjonene av disse punktene tok han med de 10 der verken venstre kolonne eller øverste rad er tom, slik:

⠠ (1), ⠡ (12), ⠢ (14), ⠣ (145), ⠤ (15),

⠥ (124), ⠦ (1245), ⠧ (125), ⠨ (24), ⠩ (245).

Til disse kombinasjonene tilordnet han de første ti bokstavene i alfabetet, a–j.

Kap. 1.3

Rekke 2 består av de samme kombinasjonene pluss punkt 3:

∴ (13), ∴ (123), ∴ (134), ∴ (1345), ∴ (135),

∴ (1234), ∴ (12345), ∴ (1235), ∴ (234), ∴ (2345).

Til disse kombinasjonene tilordnet han de ti neste bokstavene, k–t.

Rekke 3 består av grunnrekken pluss punkt 3 og 6:

∴ (136), ∴ (1236), ∴ (1346), ∴ (13456), ∴ (1356),

∴ (12346), ∴ (123456), ∴ (12356), ∴ (2346), ∴ (23456).

Til de fem første av disse kombinasjonene tilordnet han de siste fem bokstavene i det "rene" franske alfabetet, nemlig u, v, x, y, z. Deretter tok han for seg de aksentuerte bokstavene i fransk, aksent for aksent (for beskrivelse av aksenttegnene i visuell skrift, se 14.2): c med cedille, e med akutt-tegn, a, e og u med gravistegn.

Rekke 4 består av grunnrekken pluss punkt 6:

∴ (16), ∴ (126), ∴ (146), ∴ (1456), ∴ (156),

∴ (1246), ∴ (12456), ∴ (1256), ∴ (246), ∴ (2456).

Han fortsatte med de aksentuerte bokstavene i fransk: a, e, i, o og u med cirkumfleks, e, i og u med trema, så tok han œ (sammenskrevet oe), og så hadde han plass til w, som ikke ble regnet som bokstav i det franske alfabetet.

Rekke 5 er grunnrekken, flyttet en rad ned:

∴ (2), ∴ (23), ∴ (25), ∴ (256), ∴ (26),

∴ (235), ∴ (2356), ∴ (236), ∴ (35), ∴ (356).

Til disse kombinasjonene tilordnet han setningstegn, opprinnelig slik: komma, semikolon, kolon, punktum, spørsmålstegn, utropstegn, parentes, anførsel begynner, stjerne, anførsel slutt. Noen av disse tegnene har fått endret tilordning, og de varierer dessuten litt fra språk til språk.

De resterende 13 tegnene kan grupperes på ulike måter. I Norge er det tradisjon for å gruppere dem i 10 + 3. Rekke 6 begynner med de 3 kombinasjonene med tom nederste rad som verken inngår i grunnrekken eller rekke 5, og fortsetter med de

Kap. 1.3

samme kombinasjonene pluss hhv. punkt 3, punkt 3 og 6, og punkt 6, i den grad kombinasjonene ikke inngår i rekke 5. Kombinasjonene er:

⠠(4), ⠠(45), ⠠(5), ⠠(34), ⠠(345),

⠠(346), ⠠(3456), ⠠(46), ⠠(456), ⠠(56).

Blant disse kombinasjonene finner vi bl.a. tegn Braille brukte til å markere stor bokstav, utheving og tall, samt til skråstrek.

Rekke 7 er de tre kombinasjonene der bare nederste rad inneholder punkt:

⠠(3), ⠠(36), ⠠(6).

Det første av disse ga Braille verdien apostrof, og det andre bindestrek.

Braille brukte de ti kombinasjonene i grunnrekken også til sifrene fra 1 til 0, men med talltegn foran første siffer i tallet.

Braille utarbeidet også et notesystem. Her brukte han de siste 7 kombinasjonene i grunnrekken (d–j) som grunnsymboler for de 7 notene fra c til h, med verdi som 8-delsnoter. De tilsvarende kombinasjonene i rekke 2 fikk verdi som halvnoter (og 32-delsnoter), de tilsvarende kombinasjonene i rekke 3 fikk verdi som helnoter og 16-delsnoter, og de tilsvarende kombinasjonene i rekke 4 som 4-delsnoter. Fem av

kombinasjonene som bare bruker venstre kolonne (⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠), fikk verdi som fingertegn og noteres umiddelbart etter noten. De sju kombinasjonene som

bare bruker høyre kolonne (⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠), fikk verdi som oktavgtegn og noteres i prinsippet foran første note i vedkommende oktav. Det betyr at et tegn som bare bruker høyre kolonne, signaliserer noter omtrent på samme måte som talltegnet signaliserer at etterfølgende tegn skal leses som tall og ikke som bokstaver.

Braille var klar over at med bare 63 kombinasjoner til rådighet i punktcellen kunne han ikke unngå at hver kombinasjon fikk flere betydninger. Men han bygde systemet slik at det skulle være lett ut fra sammenhengen å finne den riktige tolkningen av en kombinasjon. Han laget sitt system med utgangspunkt i fransk, men han brukte prinsipper som kunne brukes også i andre språk. Den punktkombinasjonen som i fransk er a med cirkumfleks, er i skandinavisk blitt a med ring, altså å, og den kombinasjonen som i fransk er sammenskrevet oe, brukes også i andre språk til former for ø, enten det er gjennomstreket o som i norsk og dansk, eller o med trema som i svensk, finsk og tysk. I andre språk kan aksentuerte bokstaver lages enten ved å speilvende den uaksentuerte bokstaven, eller ved å sette f.eks. punkt 6 til den uaksentuerte bokstaven (begge disse måtene brukes i samisk). Punktskriften er kanskje ikke så systematisk i andre språk som i fransk, men den fleksibiliteten Braille viste at systemet kunne ha, gjorde at Brilles punktskrift i dag brukes i hele verden. Selv kinesisk, som seende leser og skriver med tusenvis av ulike skriftegner, lar seg enkelt notere med punktskriftens 63 tegn.

1.4 Forholdet mellom punktskrift og visuell skrift

I prinsippet skal det være samsvar mellom punktskrift og visuell skrift. Men ikke alle tegn som i visuell skrift opptar én posisjon, kan oppta bare én celle i punktskrift. I 1.3 er det vist at vi i punktskrift trenger et "fortegn" eller "hjelpetegn" for å angi at det som følger, er stor bokstav, tall eller uthevet tekst. I visuell skrift finnes dessuten muligheten til å modifisere et tegn ved å sette noe over, under eller gjennom tegnet. Slike modifikasjoner må i punktskrift enten settes foran eller etter tegnet, noe som fører til at tegnet med modifikasjon opptar minst to celler i punktskrift, mens det bare opptar én posisjon i visuell skrift.

Et annet forhold det er viktig å være klar over, er forskjellen mellom antall tegn pr. linje og pr. side i visuell skrift og i punktskrift. En A4-side har bare plass til ca. 28 punktskriftlinjer, mens det går minst 50 linjer i visuell skrift på en A4-side. En punktskriftlinje på et A4-ark har bare plass til ca. 30 tegn, mens en linje i visuell skrift har plass til over 60. En punktskriftlinje er dermed mer lik en linje i en avisspalte enn en linje i ei bok. Dette fører til at en må gjøre mer utstrakt bruk av orddeling i punktskrift enn i visuell skrift. Det gjør også at en i punktskrift bør stille opp stoffet på en mindre plasskrevende måte enn i visuell skrift.

Den viktigste forskjellen mellom oppsettet i punktskrift og visuell skrift gjelder markering av avsnitt i løpende tekst. Mens en i visuell skrift i dag ofte markerer nytt avsnitt med blank linje, skal en i punktskrift vanligvis bare ta linjeskift og sette første linje i nytt avsnitt to anslag inn fra marg (omtrent som det gjøres i avisspalter). Blank linje bør reserveres for større inndelinger, f.eks. skal det stå blank linje over en overskrift.

I visuell skrift er det alminnelig å ta sideskift foran ny overskrift dersom det ikke er plass til overskriften pluss to tekstlinjer nederst på en side. Samme prinsipp følges i punktskrift.

Hvis det ikke er plass til hele underskriften på en side, er det i visuell skrift alminnelig å føre den eller de to siste tekstlinjene pluss hele underskriften over til neste side. Dette prinsippet kan følges i punktskrift dersom underskriften bare er på én eller to linjer. Men inneholder den f.eks. navn, postadresse, e-postadresse og ett eller flere telefonnummer, kan underskriften fort bli på 7–8 linjer. Hvis en flyttet hele underskriften pluss siste tekstlinje over til neste side, ville forrige side kanskje ha 7 blanke linjer nederst, altså ca. en kvart side. Dette er ikke bare sløsing med plass, det gir også punktskriftleseren et feilaktig inntrykk av at teksten er slutt foran de blanke linjene. Det bør derfor tillates at en i punktskrift tar sideskift midt i en underskrift, selv om det ikke er å anbefale at det bare står én linje etter sideskift.

I visuell skrift skal det i noen tilfeller være et mellomrom, men det er ikke tillatt å ta linjeskift istedenfor mellomrommet. Dette oppnår en i tekstbehandlingsprogrammer ved å sette "hardt mellomrom". I flere tilfeller der det i visuell skrift er hardt mellomrom, er det ikke mellomrom i punktskrift. Eksempler på dette er: etter paragraftegn (5.4), mellom siffergrupper (8.2), mellom heltall og brøk i blandede tall (8.3), foran prosent og promille (9.6) og i forbindelse med myntenheter (kap. 11). Siden en punktskriftlinje rommer så få tegn som den gjør, må det kunne tillates å ta

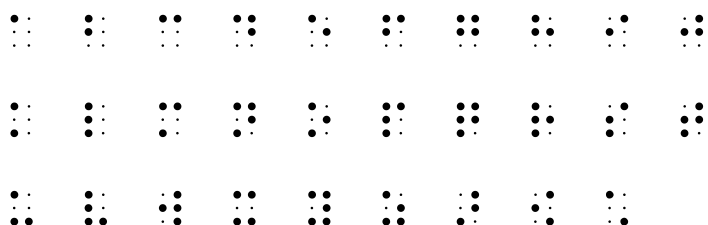
Kap. 1.4

linjeskift i noen tilfeller der visuell skrift har hardt mellomrom, f.eks. foran prosent og promille og mellom et tall og en målenhet. Dersom siffergruppene i et stort tall innledes med nytt talltegn, må tallet kunne deles med bindestrek og linjeskift mellom siffergrupper (jf. 8.2). Foran eller etter en skråstrek må det kunne tas linjeskift i punktskrift, selv om det ikke skal være mellomrom der (jf. 6.2). Slike avvik fra prinsippene som gjelder i visuell skrift, må likevel praktiseres med fornuft i punktskrift. Det er f.eks. ikke å anbefale å la et enslig paragraftegn, som bare opptar én celle i punktskrift, stå på slutten av en linje.

2. Norsk punktskrift

2.1 Det norske alfabetet

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z æ ø å

2.2 Andre bokstaver

I dette avsnittet behandles aksentuerte bokstaver, det samiske alfabetet og bokstaver brukt i norrønt. For beskrivelse av aksenttegnene i visuell skrift, se kap. 14.

2.2.1 Bokstaver som brukes i norsk

Noen bokstaver som ikke hører med i det norske alfabetet, har egne symboler i punktskrift.

- a med gravistegn: à ⠠ (12356)
- a med trema: ä ⠠ (345)
- c med cedille: ç ⠠ (12346)
- e med akutt-tegn: é ⠠ (123456)
- e med gravistegn: è ⠠ (2346)
- e med cirkumfleks: ê ⠠ (126)
- o med gravistegn: ò ⠠ (346)
- o med trema: ö ⠠ (246)
- u med trema: (tysk y): ü ⠠ (1256)

Kap. 2.2

A med gravistegn, à ⠠⠠ (12356), skal brukes.

EKSEMPLER:

vis à vis

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

à jour

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

A med trema, ä ⠠⠠ (345), skal vanligvis brukes. Punktskriftsymbolet står både for dansk og norsk æ, dvs. sammenskrevet ae, og for a med trema, som brukes bl.a. i svensk, finsk og tysk. Hvis teksten krever at det skilles mellom de to bokstavene, kan en bruke diakritisk tegn, se 14.2.

EKSEMPLER:

Gävle

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Jyväskylä

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Kärnten

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

C med cedille, ç ⠠⠠ (12346), kan brukes.

EKSEMPEL:

François

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

E med akutt-tegn, é ⠠⠠ (123456), skal brukes.

EKSEMPLER:

Jeg har en idé!

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

"Det er én ting jeg lurer på," sa André.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Kap. 2.2

I går lét vi borna få vera oppe lenge.

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

E med gravistegn, è ⠠⠠ (2346), kan brukes.

EKSEMPLER:

Genève

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

I dag lét eg ingen koma innfor døra mi.

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

E med cirkumfleks, ê ⠠⠠ (126), kan brukes.

EKSEMPLER:

Det vart fint vêr i dag.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

De hadde en tête-à-tête.

⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

O med gravistegn, ò ⠠⠠ (346), skal brukes.

EKSEMPEL:

Det trur eg òg.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

O med trema, ö ⠠⠠ (246), skal vanligvis brukes. Punktskriftsymbolet står både for dansk og norsk ø, dvs. o med strek gjennom, og for o med trema, som brukes bl.a. i svensk, finsk og tysk. Hvis teksten krever at det skilles mellom de to bokstavene, kan en bruke diakritisk tegn, se 14.2.

EKSEMPLER:

Göteborg

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Kap. 2.2

Yrjö

⠠⠽⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵

Köln

⠠⠽⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵

U med trema "tysk y", ü ⠠⠽⠗⠵ (1256), skal brukes.

EKSEMPEL:

München

⠠⠽⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵⠗⠵

Det finnes også andre aksentuerte bokstaver som sjelden brukes i norsk. For notering av disse i punktskrift henvises det til kap. 14.

2.2.2 Det samiske alfabetet

Nordsamisk har følgende "spesialbokstaver", som i alfabetet er plassert etter den "rene" bokstaven:

a med akutt-tegn (aksent-a): á ⠠⠽⠗⠵ (12356)

c med omvendt cirkumfleks (tsje): č ⠠⠽⠗⠵ (146)

d med vannrett strek gjennom, uttales som stemt th-lyd: (dhe) đ ⠠⠽⠗⠵ (1456)

n med forlenget høyrestrek (eng): ŋ ⠠⠽⠗⠵ (1246)

s med omvendt cirkumfleks: (esj) š ⠠⠽⠗⠵ (156)

t med vannrett strek gjennom, uttales som ustemt th-lyd: (the) t̄ ⠠⠽⠗⠵ (1256)

z med omvendt cirkumfleks (edsj): ž ⠠⠽⠗⠵ (2346)

Det nordsamiske alfabetet i punktskrift:

a á b c č d đ e f g h i j k l m n ŋ o p r s š t t̄ u v z ž

⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵

⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵

⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵ ⠠⠽⠗⠵

Kap. 2.2

Sørsamisk bruker det norske alfabetet, men har i tillegg en i med trema ï, som i punktskrift skrives $\ddot{\text{ï}}$ (34).

2.2.3 Bokstaver i norrønt, islandsk og færøysk

På norrønt står akutt-tegn over en vokal for å angi at vokalen er lang, med følgende unntak:

ø-lyden: Kort ø skrives ö (o med trema). Lang ø skrives tradisjonelt œ (sammenskrevet oe). For å unngå forveksling med æ (sammenskrevet ae) skrives den i moderne utgaver ofte som gjennomstreket o (ø) med akutt-tegn.
æ-lyden: Denne er alltid lang, og den skrives æ (sammenskrevet ae) uten akutt-tegn.
o med kvist, ɔ kort, åpen å-lyd: en o som nederst på høyre side har en liten strek ut til høyre; streken ser ut som et liggende komma med buen nedover.

Norrønt har to konsonantbokstaver som ikke forekommer i det norske alfabetet:

Eth eller stungen d (stemt th-lyd): den er som en liten trykt d hvor den loddrette oppstreken øverst gjør en sving til venstre og litt nedover igjen; like før den slutter, har den en liten tverrstrek.

Thorn (ustemt th-lyd): den er som en p hvor stolpen til venstre går like langt over som under buen.

Gjennom årene har disse bokstavene vært notert noe ulikt i punktskrift. Siden alle unntatt "lang ø" og o med kvist forekommer i moderne islandsk, har OUP vedtatt å følge islandsk standard, med tillegg av egne symboler for oe og o med kvist:

a med akutt-tegn: $\acute{\text{a}}$ $\ddot{\text{a}}$ (16)

eth: $\eth$ $\ddot{\eth}$ (156)

e med akutt-tegn: $\acute{\text{e}}$ $\ddot{\text{e}}$ (2346)

i med akutt-tegn: $\acute{\text{i}}$ $\ddot{\text{i}}$ (126)

o med akutt-tegn: $\acute{\text{o}}$ $\ddot{\text{o}}$ (1456)

u med akutt-tegn: $\acute{\text{u}}$ $\ddot{\text{u}}$ (12456)

y med akutt-tegn: $\acute{\text{y}}$ $\ddot{\text{y}}$ (12346)

thorn: þ $\ddot{\text{þ}}$ (1246)

sammenskrevet ae: æ $\ddot{\text{æ}}$ (345)

o med trema: ö $\ddot{\text{ö}}$ (246)

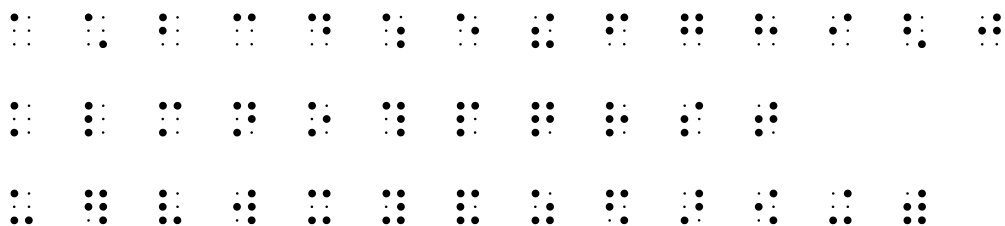
sammenskrevet oe: œ $\ddot{\text{œ}}$ (346)

o med kvist: ɔ $\ddot{\text{ɔ}}$ (23456)

Kap. 2.2

Her følger alfabetet i norrønt:

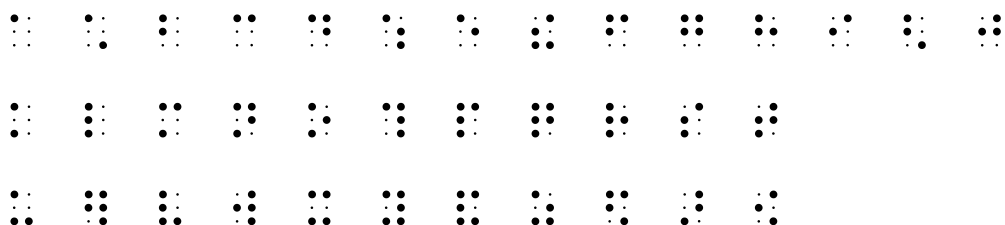
a á b c d ð e é f g h i í j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y ý z þ æ ö œ ƿ

I islandsk ble det for noen år siden vedtatt at de aksentuerte vokalene skulle ha egen plass i alfabetet etter de tilsvarende uaksentuerte.

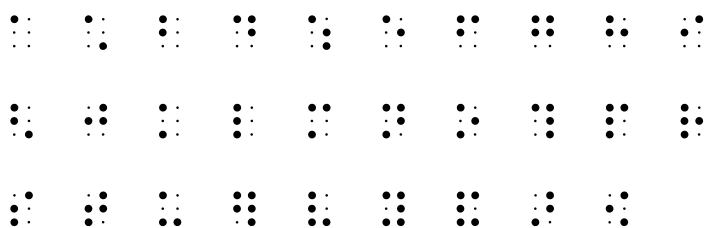
Her er det islandske alfabetet:

a á b c d ð e é f g h i í j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y ý z þ æ ö

Færøysk har eth, men ikke thorn. Både æ og ø er som i dansk og norsk, hhv. sammenskrevet æ (som i norrønt) og gjennomstreket o (ulikt norrønt, som har o med trema). Bare a, i, o, u og y kan ha akutt-tegn over seg. c, q, w, x og z er ikke med i det færøyske alfabetet. Alfabetet ser slik ut:

a á b d ð e f g h i í j k l m n o ó p r s t u ú v y ý æ ö

2.3 Fullskrift og kortskrift

Om hva kortskrift er, se 1.1.1.

I norsk punktskrift har det vært tradisjon med bruk av kortskrift, men i 1980- og 1990-årene ble ikke kortskrift brukt spesielt mye. I den senere tid har interessen for kortskrift økt. OUP utarbeidet en ny kortskrift for norsk punktskrift, KS04, og denne ble godkjent som den offisielle kortskriften i 2004. KS04 er inndelt i 3 nivåer: nivå 1 forenklet, nivå 2 normal, og nivå 3 utvidet kortskrift. Det finnes også et nivå 4, stenografi, som egner seg for private notater.

For mer informasjon om publikasjoner om kortskrift henvises til litteraturliste.

I en del tilfeller skal ikke kortskrift benyttes. Dette gjelder:

- tekster på dialekt og på fremmedspråk,
- tekster der det f.eks. av pedagogiske grunner anses viktig å gjengi ortografien bokstav for bokstav,
- e-post- og Internettadresser,
- tekster der det er brukt en notasjon som kan komme i konflikt med kortskrift,
- tekster i punktskrift som også er beregnet på seende.

2.4 Markering av stor bokstav

Det har vært ulike tradisjoner og praksis angående markering av store bokstaver i norsk punktskrift.

Et argument for å sløyfe storbokstavmarkering har vært plasshensyn. En annen viktig grunn er at tekst uten storbokstavmarkering vil være mer lesbar for langsomme punktskriftlesere.

Et argument for å bruke storbokstavmarkering er at det i dag legges vekt på at teksten skal samsvare med teksten i visuell skrift. Et annet argument er at stadig flere navn har stor bokstav inne i ordet.

OUP anbefaler at stor bokstav markeres i fullskrift.

I kortskrifttekster uten storbokstavmarkering har egennavn, høflighetsformer o.l. vært skrevet i fullskrift. Med automatisk konvertering til punktskrift lar ikke dette seg gjøre. Derfor blir egennavn forkortet.

På bakgrunn av dette mener OUP at det skal brukes storbokstavmarkering i tekster med kortskrift.

Versaler, store bokstaver, brukes ofte i visuell skrift som et visuelt virkemiddel for f.eks. utheving, overskrifter og avsnittsinnledninger, se 7.8.3. I punktskrift bør en være forsiktig med dette.

3.2 Komma , ⠠ (2)

EKSEMPLER:

Jeg kan ikke uttale meg om dette, da jeg ikke kjenner saken.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Jan kjøpte grønnsaker, egg og ost.

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠

Hanne kjøpte 2,5 kg blåbær.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Genseren kostet kr 99,50.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

3.3 Semikolon ; ⠠ (23)

EKSEMPLER:

Tore forsvant; det ble stor oppstandelse.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

15,9; 22,6; 3; 2,5

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ I oppsett, f.eks.
regnskap/budsjettoppstillinger med opptil 4–5 kolonner, kan det være hensiktsmessig
å sette semikolon etter hver kolonne.

4. Omslutningstegn

Rund parentes (bueparentes) ( ) ⠠ ⠡ (236 og 356)

Hakeparentes [ ] ⠠ ⠡ (12356 og 23456)

Klammeparentes { } ⠠ ⠡ ⠠ ⠡ (6-12356 og 6-23456)

Mengdeparentes { } ⠠ ⠡ (126 og 345)

Anførselstegn " " ⠠ ⠡ (256 ved begynnelse og slutt)

Alle omslutningstegn i punktskrift settes helt inntil det som omslutes.

4.1 Rund parentes ( ) ⠠ ⠡ (236 og 356)

EKSEMPLER:

Det var ingen sak (trodde han).

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Året etter (1930) kom han hit.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Høyreparentes (rund parentes slutt) brukes også ved nummererte lister, se 16.3.

4.2 Hakeparentes [ ] ⠠ ⠡ (12356 og 23456)

Hakeparentes ser ut som en loddrett strek med vannrette korte streker øverst og nederst henholdsvis mot høyre (venstrehake) og mot venstre (høyrehake).

Parentesen kan f.eks. brukes for å markere en sideform i ei ordliste eller omslutte prikker for utelatt tekst.

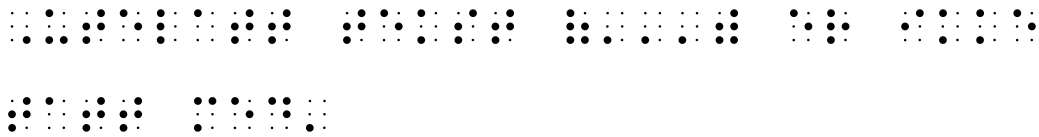
EKSEMPLER:

valg [val]

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Kap. 4.2, 4.3, 4.4 og 4.5

Utelatt tekst [...] er ikke tatt med.

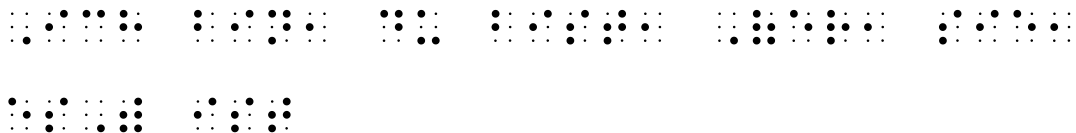
Om hakeparentes for fonetisk transkripsjon, se 15.2.

4.3 Klammeparentes { } ⠠⠨⠠⠨ (6-12356 og 6-23456)

Klammeparenteser ser ut som hakeparenteser, men har en knekk utover midt på den loddrette streken. Denne parentesen kan i lærebøker brukes rundt likestilte former.

EKSEMPEL:

Ich bin, du bist, {er, sie, es} ist

4.4 Mengdeparentes { } ⠠⠨⠠⠨ (126 og 345)

Mengdeparentes ser ut som klammeparentes i visuell skrift. Denne parentesen brukes hovedsakelig i matematiske oppstillinger for å angi innholdet i en mengde.

EKSEMPEL:

$L = \{1, 3, 4\}$

4.5 Mindre-enn-tegn og større-enn-tegn brukt som omslutningstegn

Mindre-enn-tegn er en liggende v med spissen mot venstre, og større-enn-tegn er en liggende v med spissen mot høyre. I tekst bør Internettadresser og e-postadresser omslutes av edb-tegnene for mindre enn og større enn, se 12.8.1.

4.6 Anførselstegn " ⠠ (256)

I visuell skrift benyttes mange ulike anførselstegn. I punktskrift skilles det ikke mellom disse. Tegnet " ⠠ (256) benyttes i alle slike tilfeller.

EKSEMPLER:

"Jeg går nå," sa han.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Båten het "Vesta".

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

I visuell skrift settes enkle anførselstegn (apostrofer) inne i ytringer som er satt i anførselstegn. Apostrofer må så langt det er mulig, ikke brukes til dette formålet i punktskrift. I slike tilfeller brukes vanlige anførselstegn (").

EKSEMPLER:

"Reiste han med "Vesta"?"

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

""Vera" het båten," rettet hun.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dersom anførselstegn og dollartegn forekommer i samme kontekst, settes skillepunkt, pkt. 6, mellom anførselstegnet og dollartegnet, se 11.4.

Anførselstegn kan også benyttes som gjentakelsestegn i tilfeller hvor det som står på linjen over, skal gjentas på de(n) neste linjen(e).

EKSEMPEL:

5 kasser à 20 kg

3 " à 30 "

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

Gjentakelsestegn på denne måten bør brukes med forsiktighet. Ofte kan en like godt gjenta selve teksten på neste linje.

5.2 Stjerne (asterisk) * ⠠ (35)

Tegnet brukes som i visuell skrift, f.eks. ved fotnotehenvisninger, se kap. 17. Tegnet plasseres helt inntil teksten det hører til.

EKSEMPEL:

Det var den første skolen for blinde.*

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5.3 Et-tegn & ⠠ (346)

Et-tegnet betyr "og" og brukes ofte i firmanavn. Det skal være mellomrom på begge sider av tegnet.

EKSEMPEL:

Donald Duck & co.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠

5.4 Paragraftegn § ⠠ (346)

I punktskrift settes paragraftegnet helt inntil nummeret på paragrafen det vises til.

EKSEMPLER:

§ 18 § 223 2. ledd

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dersom flere paragrafhenvisninger kommer etter hverandre, settes to paragraftegn samlet først.

EKSEMPLER:

§§ 28—32 §§ 20 og 24

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

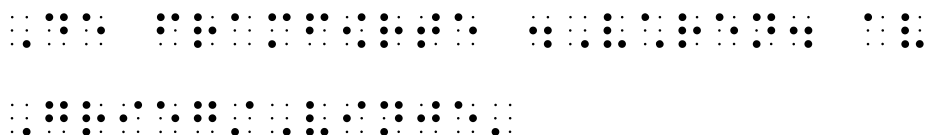

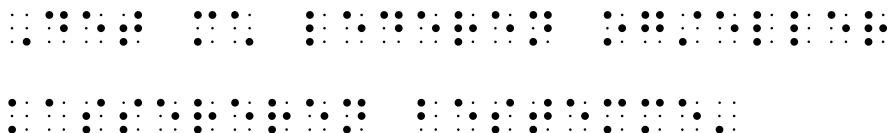

Kap. 6.2

De framførte "Våren" av Grieg/Vinje.

Det må lederen og/eller kassereren bestemme.

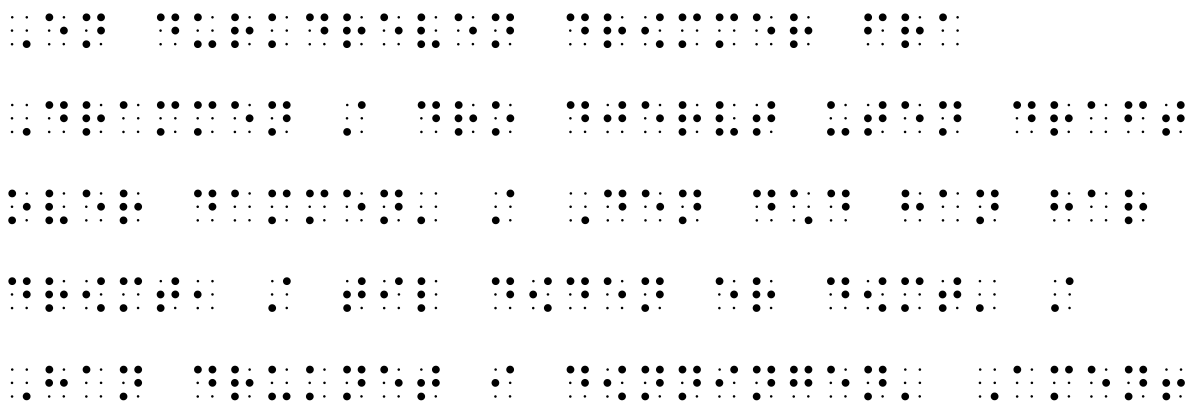
I disse tilfellene skal det ikke være mellomrom foran eller etter skråstreken. I punktskrift må en kunne ta linjeskift foran eller etter en slik skråstrek uten orddelingsbindestrek.

Både i visuell skrift og i punktskrift skal det være mellomrom foran og etter skråstreken når minst ett av alternativene består av to eller flere ord. "Mørk dress / smoking" betyr at alternativene er "mørk dress" eller "smoking". "Mørk dress/smoking" betyr at alternativene er "dress" eller "smoking", og at "mørk" gjelder begge alternativene, altså "mørk dress eller mørk smoking".

Skråstrek kan brukes som verselinjetegn med mellomrom på hver side.

EKSEMPEL:

En durkdreven drømmer fra Drammen / dro djervt uten draft over dammen. / Den dåd han har drømt, / til døden er dømt. / Han druknet i dønningen. Amen!

Om kombinasjoner der skråstrek inngår, se 13.2.

Om gjengivelse av skråstrek til markering av fonemisk transkripsjon, se 15.2.

7. Fortegn og hjelpetegn

- Liten latinsk bokstav ⠠ (56)
- Stor latinsk bokstav ⠡ (6)
- Flere store bokstaver etter hverandre ⠠⠠⠠ (6-6)
- To eller flere ord med store bokstaver ⠠⠠⠠ ⠠ (6-6-6 foran og 6 etter)
- Liten gresk bokstav ⠠ (45)
- Stor gresk bokstav ⠡ (456)
- Romertall med stor bokstav ⠠ (6)
- Romertall med flere store bokstaver ⠠⠠⠠ (6-6)
- Talltegn ⠠ (3456)
- Skillepunkt ⠠ (6)
- Generelt uthevingstegn ⠠ ⠠ (23 foran og 56 etter)
- Grafisk utheving (kursiv, fet) ⠠⠠⠠ (6-3 foran og etter)
- Understrek ⠠ (456 foran og etter)
- Gjengivelse av sperret skrift ⠠⠠⠠ (5-2 foran og etter)
- Tekst på fremmed språk med vedkommende språks punktskriftstandard ⠠⠠⠠ (5-2 foran og etter)
- Tilretteleggerens merknad, omslutningstegn ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ (56-3 foran og 6-23 etter)

Fortegn og hjelpetegn er særegne for punktskriften. Noen av dem brukes for å angi skrifttype (liten latinsk bokstav, stor latinsk bokstav, kursivert eller fet skrift). Noen av tegnene brukes for å markere hvilken av flere betydninger etterfølgende symbol har (tall eller bokstav).

7.1 Liten latinsk bokstav ⠠ (56)

I løpende tekst markeres ikke små bokstaver med fortegn. Det er i spesielle tilfeller i kombinasjon med tall at en har behov for å markere at en bokstav er liten, spesielt bokstavene a—j. For kombinasjon med store bokstaver, se 7.3.

TVNorge har flere nyhetsendinger per dag.

TVNorge har flere nyhetsendinger per dag.

TVNorge har flere nyhetsendinger per dag.

DTBook NBfU

DTBook NBfU

MHz kHz

MHz kHz

DnB NOR

DnB NOR

CO₂ NaCl

CO₂ NaCl

H₂SO₄

H₂SO₄

HCl CHCl₃

HCl CHCl₃

7.4 Greske bokstaver

Liten og stor gresk bokstav markeres henholdsvis med ⋮ (45) og ⋮ (456) foran hver bokstav.

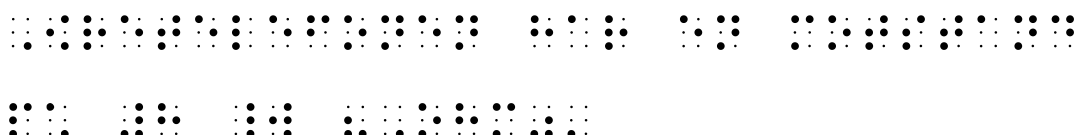
EKSEMPLER:

π = 3,14

π = 3,14

Kap. 7.4, 7.5 og 7.6

Øretelefonen har en motstand på $8\ \Omega$ (Ohm).

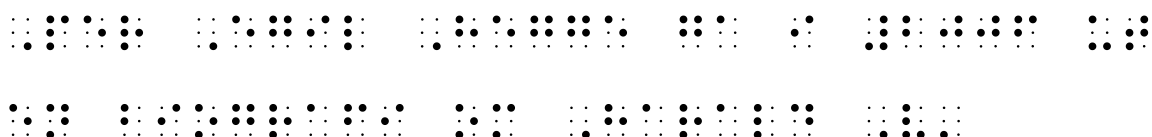
Det greske alfabetet i punktskrift er gjengitt i appendiks, 10.

7.5 Romertall

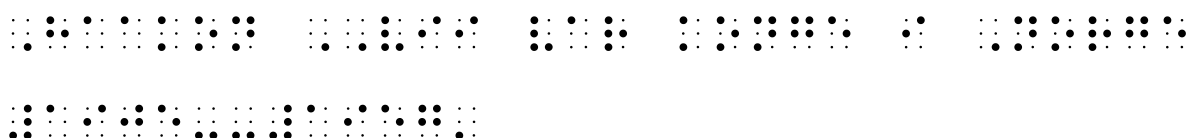
I visuell skrift brukes som oftest store bokstaver som romertall. I punktskrift markeres disse med henholdsvis ⠠ (6) foran en stor bokstav og ⠠⠠ (6-6) foran flere store bokstaver.

EKSEMPLER:

Per Egil Hegge ga i 2006 ut en biografi om Harald V.

Haakon VII var konge i Norge 1905—1957.

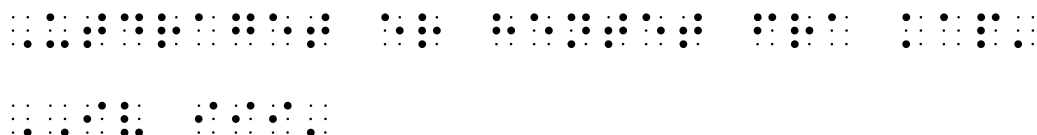

Små romertall skrives slik det gjøres i visuell skrift.

Små romertall kan forekomme i punkttoppstillinger, se 16.3, og kapittelhenvisninger.

EKSEMPEL:

Utdraget er hentet fra kap. IV iii.

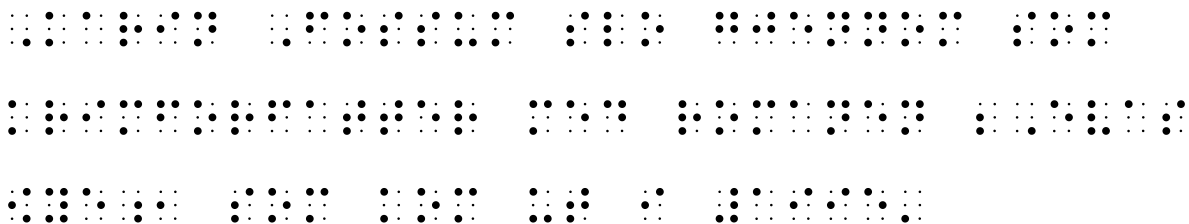

7.6 Talltegn ⠠ (3456)

Talltegn angir at alle etterfølgende symboler skal leses som tall inntil det kommer et symbol som ikke er siffer og som heller ikke er komma eller punktum. For mer om bruk av talltegn, se 8.1.

Karin Fossum slo gjennom som krimforfatter med romanen *Evas øye*, som kom ut i 1995.

7.8.2 Andre uthevingstegn

Er det behov for flere typer uthevingstegn i samme tekst, står følgende til disposisjon:

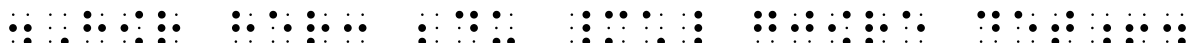
- ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ (456) foran og etter (egnet til understreking),
- ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ (6-3) foran og etter (egnet til grafisk utheving, kursiv, fet),
- ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ (5-2) foran og etter (egnet til gjengivelse av sperret skrift).

Ingen av disse tegnene skal brukes til utheving av orddel. Det må gjøres rede for bruken av ulike uthevingstegn i "Merknad til punktskriftutgaven" (eller i forord eller tegnforklaring dersom det gjelder en tekst som bare foreligger i punktskrift).

Der teksten i visuell skrift opererer med flere typer av uthevninger, fet, understreket eller kursivert skrift, kan det i enkelte tilfeller være hensiktsmessig å bruke flere uthevingstegn også i punktskrift, se over. Dette kan gjelde en utheving i en annen utheving, eller når ulike uthevingsmåter har ulik funksjon. Eksempler: fagbøker, lærebøker, men også skjønnlitteratur.

EKSEMPEL:

"Hør her: *du må gjøre det!*"

Ofte brukes en egen type utheving for å sitere fra annet materiale.

EKSEMPEL:

Romanen *Tusen strålende soler* av den afghansk-amerikanske forfatteren Khaled Hosseini tyder på å bli en like stor suksess som den forrige romanen, *Drageløperen*. I bokanmeldelsen fra *Dagbladet* 06.06.07 forklares dette med: **Ikke fordi Hosseini er en spesielt god forfatter. Men fordi tematikken til den USA-bosatte Hosseini, har en spesiell draging på et vestlig publikum.**

Brakketttegn ( )   Apostrof (')   Punktum (.)   Komma (,)   Colon (:)   Semkolon (;)   Anførselstegn (")   Underskår ({ })   Ligningsstegn (=)   Plus (+)   Minus (-)   Multiplikasjon (×)   Divisjon (÷)   Brøkstrek (/)   Røtteløp (√)   Gradstrek (°)   Prosent (%)   Dollarstrek (\$)   Euro (€)   Liten bokstevne (a)   Stor bokstevne (A)   Underskår ({ })   Ligningsstegn (=)   Plus (+)   Minus (-)   Multiplikasjon (×)   Divisjon (÷)   Brøkstrek (/)   Røtteløp (√)   Gradstrek (°)   Prosent (%)   Dollarstrek (\$)   Euro (€)   Liten bokstevne (a)   Stor bokstevne (A)

Dersom det er nødvendig å utheve ingresser/avsnitt og overskrifter, anbefales det å bruke grafisk utheving (kursiv) (6-3) foran og etter. Generelt uthevingstegn kan brukes ved f.eks. underoverskrifter.

Pkt. 6-3 anbefales brukt i oversikter som litteraturlister/bibliografier og diskografier. I visuell skrift er standard å sette tittelen på verket i kursiv. I litteraturlister står alltid navn på tidsskrifter kursivert, mens artikkelnavnet står uten utheving.

EKSEMPLER:

Vinje, Finn-Erik. 2004. *Skriveregler*. 8. utg. Oslo

· · · · ·   · · · · · · · · · ·   · · · · · · · · · ·

· · · · · · · · · · · · · · · ·   · · ·   · · · · ·

· · · · ·

Hellevik, Alf. 1970. *God nynorsk*. Oslo

· · · · · · · · · ·   · · · ·   · · · · · · · ·   · · · · · · · · · ·

· · · · · · · · · ·   · · · · ·

Ny afghansk bestselger. Bokanmeldelse *Dagbladet* 06.06.07

· · · · ·   · · · · · · · · · ·   · · · · · · · · · ·

· · · · · · · · · · · · · · ·   · · · · · · · · · · · · · · ·

· · · · · · · · · ·

Sperret tekst · · · · · (5-2 foran og etter)

Sperret skrift vil ta unødig mye plass i punktskrift, så det anbefales å sette tegnet

· · · · · (5-2) foran og etter.

EKSEMPLER:

Det viktigste er å få fram m e n i n g e n.

· · · · ·   · · · · · · · · · ·   · · ·   ·   · · ·   · · · · ·

· · · · · · · · · · · · · · ·

La staten (kommunen) gå foran.

· · · · ·   · · · · · · · · ·   · · · · · · · · · ·   · · ·

· · · · · · · · · ·

Pkt. 5-2 brukes også for å omslutte tekst på fremmed språk, se 15.1.

7.8.3 Andre former for utheving

Store bokstaver (versaler)

Ofte brukes versaler for å markere uthevet tekst. Dette gjelder særlig i e-post, men forekommer også ganske ofte i trykt tekst. Dersom et enkeltord er uthevet med versaler, kan dette gjøres også i punktskrift.

EKSEMPEL:

Jeg bare MÅ snakke med deg!

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

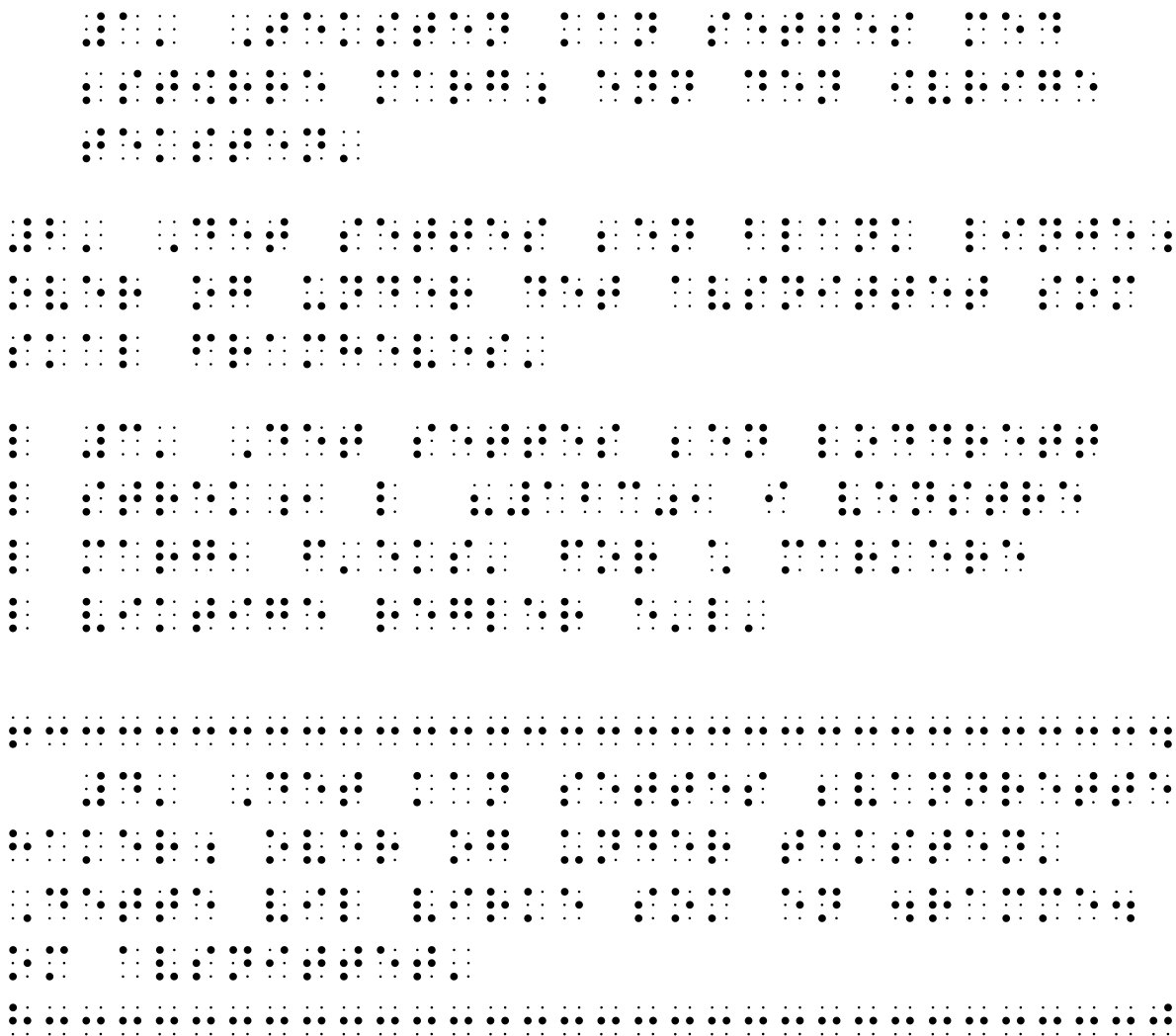
I visuell skrift brukes versaler i de første ordene i et avsnitt som et rent visuelt virkemiddel. Se mer om to eller flere ord med store bokstaver i begynnelsen av avsnitt og i overskrifter, kap. 7.2.2.

Utheving av tekstavsnitt

I tillegg til å bruke pkt. 6-3 foran og etter et avsnitt, se 7.8.2, kan det i enkelte sammenhenger være nødvendig med *tydeligere* markering av avsnitt. Dette for å lette gjenfinningen av viktige deler i en tekst (definisjoner, regler, eksempelstoff o.l.) i lærebøker/fagbøker. Dette kan i punktskrift gjøres på følgende måter:

EKSEMPLER:

1. Teksten kan settes med *større marg* enn den øvrige teksten.
2. Det settes *en blank linje* over og under det avsnittet som skal framheves.
3. Det settes *en loddrett strek, | (123)*, i venstre marg, f.eks. for å markere viktige regler e.l.
4. Det kan settes *vannrette haker* over og under teksten. Dette vil virke som en "ramme" om avsnittet.

Når det gjelder rammer, finnes det flere ulike måter å "ramme inn" tekst på, f.eks. vannrette streker, buede haker osv.

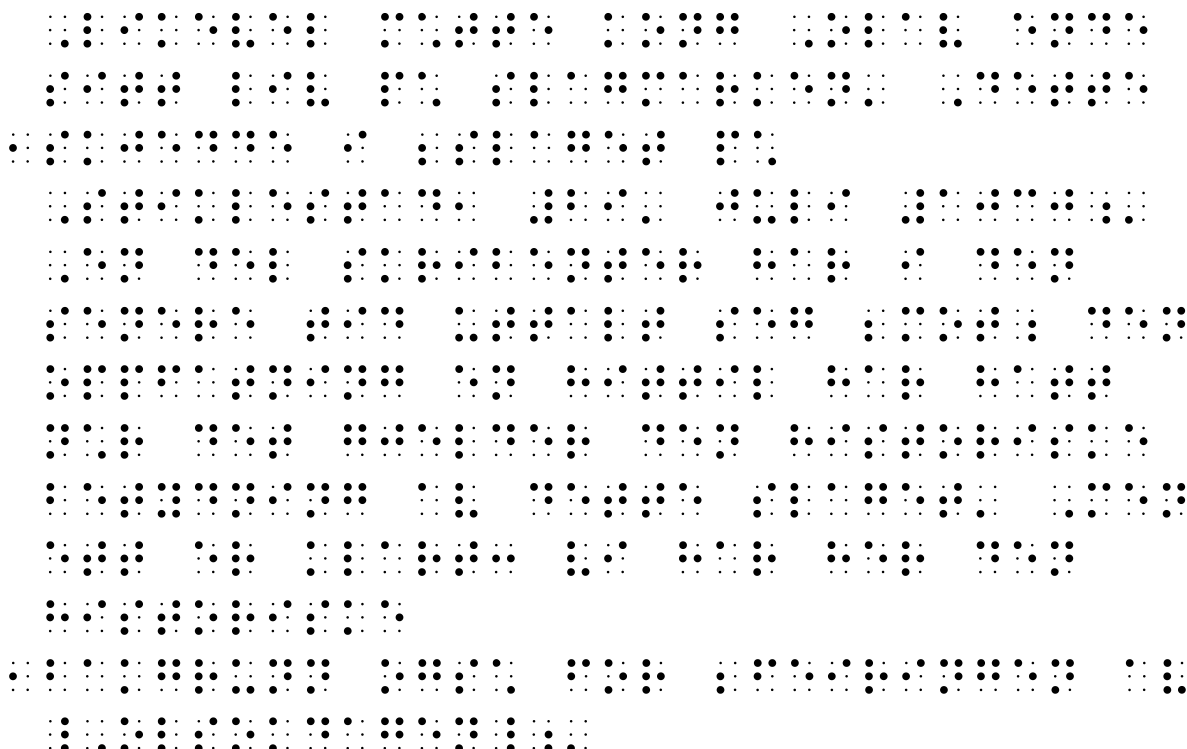
Uthevingspunkt i marg ⠠ (2)

I lærebøker/fagbøker blir faglige uthevninger ofte brukt som *holdepunkter* for en systematisk oversikt over stoffet, til bruk ved innlæring og repetisjon. For en punktskriftleser er det en stor fordel om slike uthevninger inne i teksten er markert

ekstra med et *uthevingspunkt* i marginen, på samme linje som uthevingen begynner. Uthevingspunktet skal stå i passende avstand *utenfor* selve teksten.

EKSEMPEL:

Likevel måtte kong Olav ende sitt liv på slagmarken. Dette skjedde i *Slaget på Stiklestad, 29. juli 1030*. En del skribenter har i den senere tid uttalt seg *mot* den oppfatning en hittil har hatt når det gjelder den historiske betydning av dette slaget. Men ett er klart: vi har her den historiske bakgrunnen også for *feiringen av Olsokdagen*.

7.9 Tilretteleggerens kommentar ⠠⠠⠠⠠ (56-3 og 6-23)

I flere språks punktskrift er det definert egne tegn for *tilretteleggerens merknad til punktskriftutgaven*.

I norsk punktskrift innføres et omslutningstegn, som OUP anbefaler benyttet ved *tilretteleggers kommentar* i f.eks. lærebøker.

OUP anbefaler følgende: pkt. 56-3 foran ⠠⠠⠠⠠ og pkt. 6-23 ⠠⠠⠠⠠ etter. Dette angir at tekst mellom disse to tegnene er en merknad til punktskriftutgaven, kommentar fra tilrettelegger.

8. Tall

Talltegn ⠠ (3456)

⠠⠠ en, ⠠⠠ to, ⠠⠠ tre, ⠠⠠ fire, ⠠⠠ fem,

⠠⠠ seks, ⠠⠠ sju, ⠠⠠ åtte, ⠠⠠ ni, ⠠⠠ null

⠠⠠⠠ ti, ⠠⠠⠠⠠ elleve, ⠠⠠⠠⠠ tolv, ⠠⠠⠠⠠ tjue, ⠠⠠⠠⠠ tretti,

⠠⠠⠠⠠ hundre, ⠠⠠⠠⠠⠠ to tusen tre hundre

årstall ⠠⠠⠠⠠⠠ nittentretti

En relativt stor endring i denne revisjonen av norsk 6-punkts punktskrift er at alle tall skal ha talltegn foran. Dette får konsekvenser for nevner i brøk, indekser og notasjon av kjemi.

8.1 Talltegnets rekkevidde

Talltegnet settes umiddelbart foran alle siffertall. Består et tall av flere sifre, settes det kun ett talltegn først. Talltegnets virkning oppheves av alle andre tegn enn komma (pkt. 2) og punktum i siffergrupper (pkt. 3). I bibelhenvisninger også bindestrek (36), se 8.5.

EKSEMPLER:

3 415 3.868,6

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

8.2 Tall inndelt i siffergrupper

Tall på fire eller flere sifre deles fra høyre i grupper på tre med punktum mellom gruppene.

EKSEMPLER:

6 712 27 764 1 000 000

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Unntak fra denne regelen er årstall og norske postnumre.

EKSEMPEL MED DELING:

Mitt kontonummer er 0531 57 96263.

0531 57 96263

8.3 Brøker og blandede tall

Det skal alltid være talltegn både i teller og nevner når brøken består av bare tall. Dersom en brøk etterfølges av en tilhørende tekst, settes bindestrek mellom brøken og teksten.

EKSEMPLER:

1/2

1/2

Han spiste 3/8 av pizzaen.

3/8

Barna får en 1/4-liters kartong med melk på skolen.

1/4

2 1/2

I blandede tall er det ikke mellomrom mellom heltallet og brøken, men det settes nytt talltegn foran brøken. Hvis et blandet tall ikke får plass på resten av linjen, kan tallet deles med bindestrek mellom heltallet og brøken. Det anbefales å ikke dele det mellom teller og nevner i brøken.

EKSEMPEL:

Han kjøpte 2 1/2-litersflasker brus.

2 1/2

2 1/2

8.5 Bibelhenvisninger o.l.

Følgende gjelder for bibelhenvisninger:

- a) Punktum sløyfes både etter nummeret på skriftet og etter navnet på skriftet.
- b) Det settes komma mellom kapittel og vers. Vers markeres ikke med nytt talltegn.
- c) Fra vers til vers skrives fortrinnsvis enkel bindestrek uten talltegn, alternativt med dobbel bindestrek (fra-til-strek) med nytt talltegn.
- d) Går henvisningen over flere kapitler, settes fortrinnsvis enkel bindestrek med talltegn, alternativt dobbel bindestrek og talltegn foran nye kapitler. Et punktum føyes til ved henvisninger over to grupper vers i samme kapittel.
- e) Ved henvisning til deler av vers settes en liten bokstav, markert med $\cdot\cdot$ (56) foran bokstaven. Etterfølgende tall må markeres med talltegn.

EKSEMPLER:

1 Mos 3,15

$\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$

Matt 4,1-11

$\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$

alternativt:

$\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$

Gal 5,26-6,5

$\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$

alternativt:

$\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot$

5 Mos 8,7.11-18

$\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot$

alternativt:

$\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot$

2 Mos 20,1-8.12-17

$\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot$

alternativt:

$\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ $\cdot$

8.6 Tallsymboler som opptar én celle i punktskrift

Dersom det er hensiktsmessig å skrive tall med ett tegn, for eksempel i kryssord eller kalendere, kan følgende system benyttes:

0—9:   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠

10—19: ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠

20—29: ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠

30—39: ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠

40—49: ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠   ⠠

Dersom en trenger flere tall, kan systemet gjentas. I kryssord der full celle brukes for å markere svart rute, bør g brukes som 27.

9. Matematiske tegn

Plusstegn +	⠠⠨	(235)
Minustegn -	⠠⠤	(36)
Multiplikasjonstegn .	⠠⠨	(3)
Divisjonstegn :	⠠⠨	(25)
Likhetstegn =	⠠⠨	(2356)
Mindre-enn-tegn <	⠠⠨⠨	(246-3)
Større-enn-tegn >	⠠⠨⠨	(135-2)
Brøkstrek /	⠠⠨	(34)
Stor brøk begynner	⠠⠨	(23)
Stor brøk slutt	⠠⠨	(56)
Prosent %	⠠⠨⠨	(46-356)
Promille ‰	⠠⠨⠨⠨	(46-356-356)
Potenstegn (øvre indeks)	⠠⠨	(46)
Nedre indeks	⠠⠨	(16)
Rottegn √	⠠⠨	(146)
Matematisk bindestrek	⠠⠨	(6)

Oversikten over er ingen fullstendig liste over tegn brukt i matematikk, den omfatter bare de tegnene som er vanligst i normal tekst. For en komplett oversikt over matematiske tegn vises det til *Norsk standard for matematikknotasjon i 6-punkts blindeskrift*.

9.1 Operatører (regnetegn)

I matematiske uttrykk skal regnetegnene ha mellomrom foran, men ikke etter. I punktskrift skal det alltid være slik selv om det i visuell skrift benyttes mellomrom etter regnetegnet.

EKSEMPLER:

$$2 + 2 = 4$$

⠠⠨⠠⠨⠠⠨⠠⠨⠠⠨

Kap. 9.1 og 9.2

$13 - 4 = 9$

$4 \cdot 7 = 28$

$32 : 4 = 8$

Når regnetegnene står mellom ord, skal det være mellomrom på begge sider av tegnene.

EKSEMPEL:

Per + Kari = sant!

Multiplikasjonstegn brukt i sammenheng med tall skal være pkt. 3. I kombinasjon med tekst kan imidlertid gangetegnet skrives med x dersom dette er gjort i visuell skrift.

EKSEMPEL:

Lengde x bredde x dybde.

9.2 Ulikhetstegn

De samme reglene gjelder for større-enn-tegn og mindre-enn-tegn som for regnetegnene i avsnitt 9.1.

EKSEMPLER:

8 > 7,98

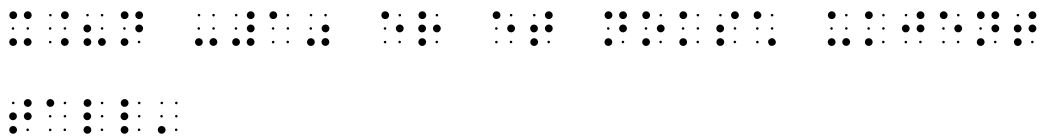
Bodø < Bergen

Kap. 9.4 og 9.5

x^{n-1} er et nokså ukjent tall.

Nedre indeks $\substack{\cdot \\ \cdot \\ \cdot}$ (16)

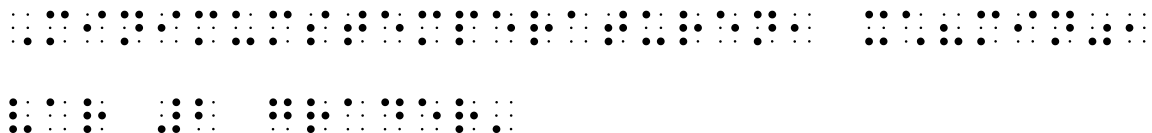
For notering av nedre indeks gjelder de samme reglene som for øvre indeks.

EKSEMPLER:

$$x_1 = 8$$

Minimumstemperaturen, $x_{\min}$, var 2 grader.

I kjemiske formler skal også indekstegn og talltegn benyttes.

EKSEMPEL:

Norge kjøper CO₂-kvoter.

9.5 Rottegn $\sqrt{\quad}$ $\substack{\cdot \\ \cdot \\ \cdot}$ (146)

Rottegnet settes foran uttrykket det hører sammen med. Dersom det "under" rottegnet skal være tekst eller et sammensatt uttrykk, må det benyttes parenteser rundt uttrykket.

EKSEMPLER:

$$\sqrt{25} = 5$$

$$\sqrt{49-24} = 5$$

10.3 Fot , ⠠ (5), tommer " ⠠⠠ (5-5)

Fot og tomme er de samme tegnene som henholdsvis minutt og sekund både i punktskrift og visuell skrift.

EKSEMPLER:
Båten er 13' lang.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

5,25" disketter er ikke lenger å få tak i.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

10.4 Kaliber . ⠠⠠⠠ (3456-3)

I visuell skrift settes punktum foran tallet. Det dreier seg om et engelsk desimalpunktum som står for "null komma", og i punktskrift skal punktumet stå etter talltegnet.

EKSEMPEL:
Hun prøvde å skyte meg med en .38 Colt!

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

12. Edb-tegn

- Krøllalfa @ ⠠ (4)
- Omvendt skråstrek \ ⠤ (156)
- Understrek _ ⠵ (456)
- Tilde ~ ⠽ (1456)
- Loddrett strek (stolpe) | ⠄ (123456)
- Escape-tegn \$ ⠠ (256)
- Kontrolltegn ^ ⠤ (46)
- Mindre-enn-tegn < ⠤ (126)
- Større-enn-tegn > ⠤ (345)
- Prosent % ⠠ (1246)
- Anførselstegn " ⠠ (2346)
- Utropstegn ! ⠠ (6-235)
- Bindestrek ved linjeskift ⠠ (6)

12.1 Krøllalfa @ ⠠ (4)

EKSEMPLER:

Hun har e-postadressen line@online.no.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠

Hun oppga tone21@hotmail.com som sin adresse.

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠

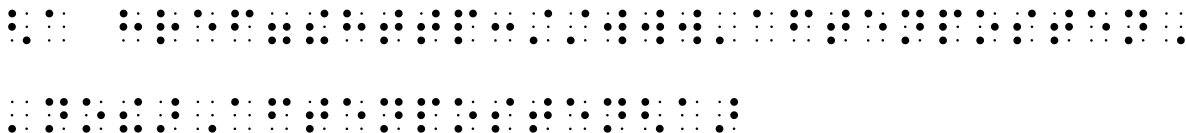

12.8.3 Anførselstegn " ⑆ (2346)

Brukes i HTML-programmering.

EKSEMPEL:

<a href="http://www.aftenposten.no">Aftenposten<a>

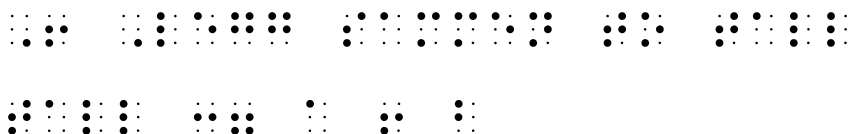

12.8.4 Utropstegn ! ⑆ (6-235)

Dersom utropstegn og pluss forekommer i samme tekst, skal det settes pkt. 6 foran utropstegnet. I programmering kan tegnet brukes for å markere kommentarer som ikke skal oppfattes som kode.

EKSEMPEL:

! Legg sammen to tall
tall := a + b

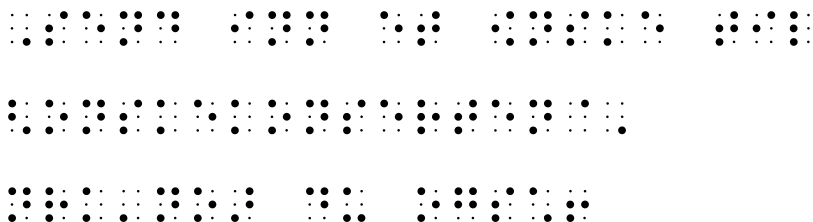

12.9 Bindestrøk ved linjeskift

Siden bindestrek kan forekomme i e-post- og nettadresser, brukes matematisk bindestrek, pkt. 6, ved deling av en adresse på flere linjer i punktskrift. Det anbefales at lange adresser deles der det er naturlig å dele ordet, men at en så langt mulig deler foran eller etter et skille tegn, f.eks. krøllalfa.

EKSEMPEL:

Send inn et ønske til ønskekonserten@
nrk.no du også!

13. Tegnkombinasjoner

- Copyright © (236-14-356)
- Registrert varemerke ® (236-1235-356)
- Varemerke (trademark) ™ (236-2345-356)
- Vedleggstegn ./ (3-34-3)
- Repetisjonstegn /: :/ (34-25 og 25-34)
- Smilende ansikt :-) (25-36-356)
- Surt ansikt :-((25-36-236)

13.1 Bokstaver i sirkler

Visuell skrift gjør bruk av noen symboler som består av en bokstav inne i en sirkel. De vanligste er copyright, stor C i sirkel, og registrert varemerke, stor R i sirkel. I punktsskrift settes bokstaven uten storbokstavmarkering i parentes istedenfor i sirkel.

Denne noteringsmåten kan brukes til nye symboler som måtte dukke opp i visuell skrift, og den brukes til symboler som i visuell skrift har en annen form enn bokstav i sirkel, f.eks. valutategn, se 11.5. Her tas det med ytterligere ett slikt symbol.

Varemerke (trademark) noteres i visuell skrift som TM opppe på linjen. I punktsskrift er det en t i parentes.

EKSEMPLER:

© OUP 2007

© OUP 2007

Regnskapet er redigert i Microsoft Excel®.

Regnskapet er redigert i Microsoft Excel®.

Regnskapet er redigert i Microsoft Excel®.

Paracetamolpreparater selges under flere navn. Paracet™ og Pinex™ er to av dem.

Paracetamolpreparater selges under flere navn. Paracet™ og Pinex™ er to av dem.

Paracetamolpreparater selges under flere navn. Paracet™ og Pinex™ er to av dem.

Paracetamolpreparater selges under flere navn. Paracet™ og Pinex™ er to av dem.

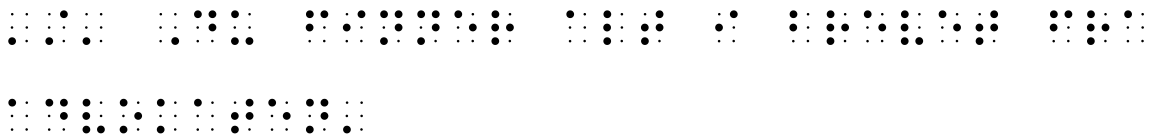
13.2 Kombinasjoner med skråstrek

I visuell skrift brukes skråstrek i noen kombinasjoner der punktskrift har annen notasjon, f.eks. prosent og promille, se 9.6. Andre kombinasjoner der skråstrek inngår, noteres i punktskrift som i visuell skrift. Her tas to slike kombinasjoner med.

Skråstrek mellom to punktumer er vedleggstegn, som plasseres i venstre marg på den linjen i den løpende teksten der vedlegget nevnes.

EKSEMPEL:

./ Du finner alt i brevet fra advokaten.

Som repetisjonstegn brukes skråstrek kolon foran, og kolon skråstrek etter det som skal gjentas.

EKSEMPEL:

så /: vi vant :/ vår rett.

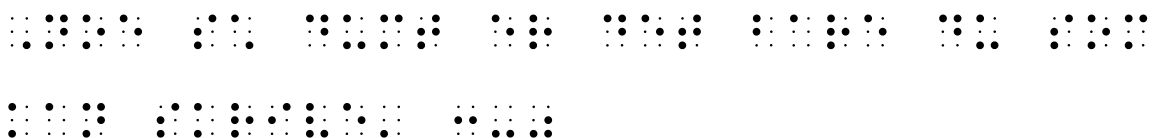
13.3 Ikoniske tegnkombinasjoner

I e-post- og SMS-meldinger brukes ofte "ikoniske tegnkombinasjoner" som bl.a. skal avbilde ansiktsuttrykk og annet kroppsspråk. De to tegnkombinasjonene som er tatt med her, er smilende ansikt, kolon bindestrek høyreparentes, og surt ansikt, kolon bindestrek venstreparentes. De kan forklares slik:

Hvis vi snur arket (eller skjermbildet) 90 grader med urviseren, forestiller kolon-tegnet øynene, bindestreken nesene, og parentesene munnen. Ved høyreparentes peker munnvikene opp, og ansiktet er smilende. Ved venstreparentes peker munnvikene ned, og ansiktet er surt.

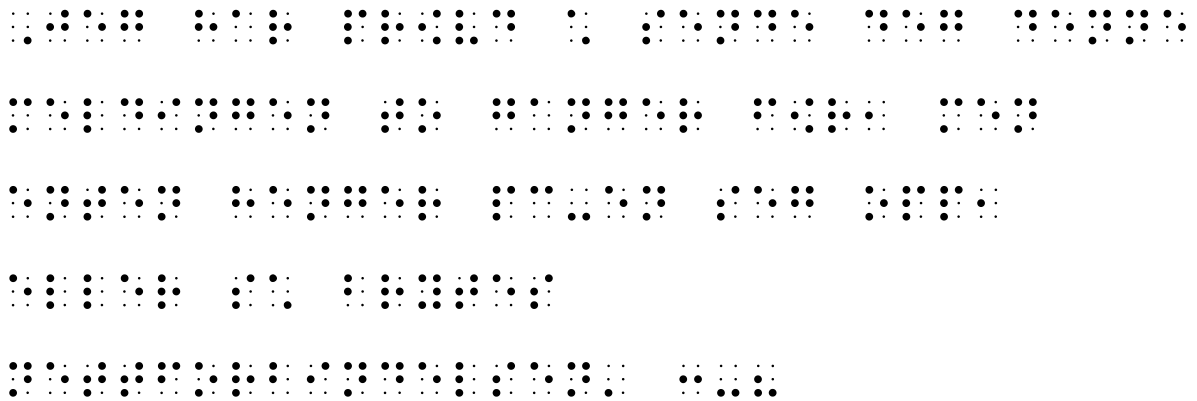
EKSEMPLER:

Noe så dumt er det bare du som kan skrive. :-)

Kap. 13.3

Jeg har prøvd å sende deg denne meldingen to ganger før, men enten henger pc-en seg opp, eller så brytes nettforbindelsen. :-)

Ikoniske tegnkombinasjoner kan varieres i en grad som gjør det umulig å gi en uttømmende liste over dem her. Kolon-tegnet kan f.eks. erstattes med et 8-tall som tegn for "briller". En hjemmeside inneholder ikoniske tegnkombinasjoner for bl.a.: smil, forbauset, blunker, forvirret, gråtende, kul, åpen munn, rekker tunge, trist, skuffet, flau, sint, sarkastisk, syk, tenkende, oppgitt, tommelen ned, tommelen opp, høyreklem, venstreklem, knust hjerte, søvnig, kattefjes, hundefjes.

Hvis slike tegnkombinasjoner i det hele tatt skal gjengis i punktskrift, fins det neppe noen bedre løsning enn å "oversette" dem tegn for tegn. Men for å forstå betydningen av dem må leseren enten pugge dem utenat, eller i det minste vite hvordan hvert tegn ser ut i visuell skrift.

14. Diakritiske tegn

Universalaksent og akutt-tegn $\acute{\text{~}}$ (4)

Gravistegn $\grave{\text{~}}$ og overstrek $\bar{\text{~}}$ (45)

Tilde $\tilde{\text{~}}$ (1456)

Trema ¨ og prikk ˙ (25)

Cirkumfleks $\hat{\text{~}}$ og omvendt cirkumfleks $\check{\text{~}}$ (46)

Breve ˘ og ring ˚ (256)

Cedille ¸ og ogonek ¸ (235)

Gjennomstrek og modifisert bokstav ̄ (35)

Et diakritisk tegn er et tegn som i visuell skrift settes til en bokstav, enten over, under eller gjennom bokstaven. I punktskrift settes det *foran* bokstaven og er å betrakte som et slags fortegn (se kap. 7). Derfor brukes fortrinnsvis høyre kolonne til diakritiske tegn. Tilhører det diakritiske tegnet en stor bokstav, settes storbokstavmarkeringen (pkt. 6) foran det diakritiske tegnet.

I flere tilfeller står én og samme punktkombinasjon for flere diakritiske tegn. Ved tilordning av punktskriftsymboler er det lagt vekt på to forhold: tegn som har samme punktrepresentasjon, skal likne på hverandre i visuell skrift, og to tegn som har samme punktrepresentasjon, brukes ikke på ett og samme språk.

14.1 Universalaksent

Hvis en ikke anser det viktig å markere *hvilket* diakritisk tegn som brukes i visuell skrift, kan en i punktskrift bruke universalaksent, unntatt i de tilfellene som er nevnt i 2.2.1. Alle de diakritiske tegnene som er nevnt nedenfor, kan altså erstattes med universalaksent.

EKSEMPLER:

Forlì ̇

Citroën ̈

hôpital ̈

Dvořák ̈

Brăila ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Français ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Częstochowa ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Łódź ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

odđasat ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

14.2 Tegn over bokstaven

Akutt-tegn ˘ ⠠ (4)

Strek skrått opp mot høyre. Tegnet brukes generelt for å markere trykk, men det kan også brukes for å angi lukket uttale av vokal, lang vokal, og spesiell uttale av konsonant. Tegnet forekommer i mange språk. Om e med akutt-tegn, se 2.2.1. Her følger eksempler fra hhv. norsk, spansk, ungarsk og polsk.

EKSEMPLER:

Han fór opp.

⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Málaga ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Bartók ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Gdańsk ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Gravistegn ̀ og overstrekk ˘̄ ⠠ (45)

Gravistegn er en strek skrått opp mot venstre. Det kan angi trykk, men også åpen uttale av vokal. Om o med gravistegn i nynorsk, se 2.2.1. Her følger eksempler fra fransk og italiensk.

EKSEMPLER:

où (hvor) ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Forli ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Overstrek, også kalt macron, er en vannrett strek. Den forekommer i latvisk og kan dessuten brukes for å angi lang vokal i latin, som i eksemplet nedenfor.

EKSEMPEL:

lātus (bred) ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Tilde ~ ⠠ (1456)

Tegnet er en bølgestrek. Det forekommer i portugisisk over vokal for å angi nasal uttale, og i spansk over n for å angi "nj"-uttale.

EKSEMPLER:

Sāo Paulo ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

España ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Trema " og prikk ' ⠠ (25)

Trema, også kalt tødler, er to prikker i breidd. Om trema over a og o i svensk, finsk og tysk, og om trema over u i tysk (tysk y), se 2.2.1. Trema kan også forekomme over andre vokaler, ofte for å angi at to tilstøtende vokaler ikke skal uttales i én stavelse, slik eksemplet fra fransk viser.

EKSEMPEL:

Citroën ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Prikk forekommer i polsk over z for å angi spesiell uttale.

EKSEMPEL:

że (at) ⠠ ⠠ ⠠ ⠠

Cirkumfleks ^ og omvendt cirkumfleks ˇ ⠠ (46)

Cirkumfleks, også kalt "hatt", "tak" og "møne", er to skråstreker som møtes i en vinkel øverst. Over vokal kan tegnet angi at en konsonant er forsvunnet, og over konsonant angir det spesiell uttale. Her følger eksempler fra norsk, fransk og esperanto.

Kap. 14.2

EKSEMPLER:

sâl (sadel) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

hôpital ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

ĵus (nettopp) ⠠⠠⠠⠠⠠

Omvendt cirkumfleks, også kalt hachek, caron og "omvendt hatt", er to skråstreker som møtes i en vinkel nederst, altså en slags v. Tegnet forekommer over konsonant i samisk og i noen slaviske språk for å angi spesiell uttale. Her følger eksempler fra samisk og tsjekkisk.

EKSEMPLER:

sápmelaš (same) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Dvořák ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Breve ˘ og ring ˚ ⠠⠠ (256)

Breve er en bue med åpningen opp. I latin kan tegnet brukes for å angi kort vokal, i esperanto står den over u som ikke danner stavelse, og i rumensk angir den spesiell uttale av den vokalen den står over. Eksemplene er fra disse tre språkene.

EKSEMPLER:

lătus (side) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

aŭ (eller) ⠠⠠⠠⠠

Bräila ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Ring er den lille sirkelen som står over a i skandinavisk å, og dessuten forekommer den i tsjekkisk.

EKSEMPEL:

dům (hus) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

14.3 Tegn under bokstaven

Cedille og ogonek (235)

Cedille ser ut som et komma. Opprinnelig var det en liten z, og den angir s-aktig uttale. Her følger eksempler fra fransk, portugisisk og rumensk.

EKSEMPLER:

français (fransk)

Moçambique

Constanța

Ogonek er omvendt cedille og forekommer i polsk under vokal for å angi nasal uttale. Det samme tegnet forekommer i norrøn o med kvist, se 2.2.3.

EKSEMPEL:

Częstochowa

Punktskriftsymbolet bør også kunne brukes for andre diakritiske tegn under bokstaven, f.eks. loddrett strek, som forekommer i latvisk.

14.4 Tegn gjennom bokstaven

Generelt punktskriftsymbol for gjennomstreket og modifisert bokstav er ⠠ (35).

Strek gjennom bokstaven kjenner vi fra norsk og dansk ø, der streken går skrått opp mot høyre. Det gjør den også gjennom l i polsk for å angi spesiell uttale.

EKSEMPEL:

Łódź ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Symbolet brukes også for å markere at bokstaven har en litt avvikende form i forhold til den "rene" bokstaven. Slik kan ⠠ betegne samisk og kroatisk d med vannrett strek gjennom (se 2.2.2) eller "eth" (stungen d) i norrønt, islandsk og færøysk (se 2.2.3).

EKSEMPLER:

odđasat (nyheter) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Bláalónið (den blå lagune) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

De bokstavene som angir ustemt th-lyd i samisk (2.2.2), norrønt og islandsk (2.2.3), gjengis ⠠ (35-2345). Selv om norrøn og islandsk thorn ikke ser ut som en ⠠ , gjør uttalen det naturlig å gjengi også denne bokstaven som ⠠ .

EKSEMPLER:

Ruotta (Sverige) ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

þingvellir ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

Tysk "scharfes s" var opprinnelig en sammenskriving av s og z, men ser i dag ut omtrent som en gresk beta. Hvis en ikke vil gjengi denne bokstaven som "ss", må det gå an å gjengi den som ⠠ (35-234).

EKSEMPEL:

groß (stor) ⠠⠠⠠⠠⠠

15. Spesielle tegn i språk

Omslutningstegn for tekst på fremmed språk ⠠⠠⠠⠠ (5-2 foran og etter)

Omslutningstegn for fonetisk transkripsjon [ ] ⠠⠠⠠⠠ (56-2356 foran og etter)

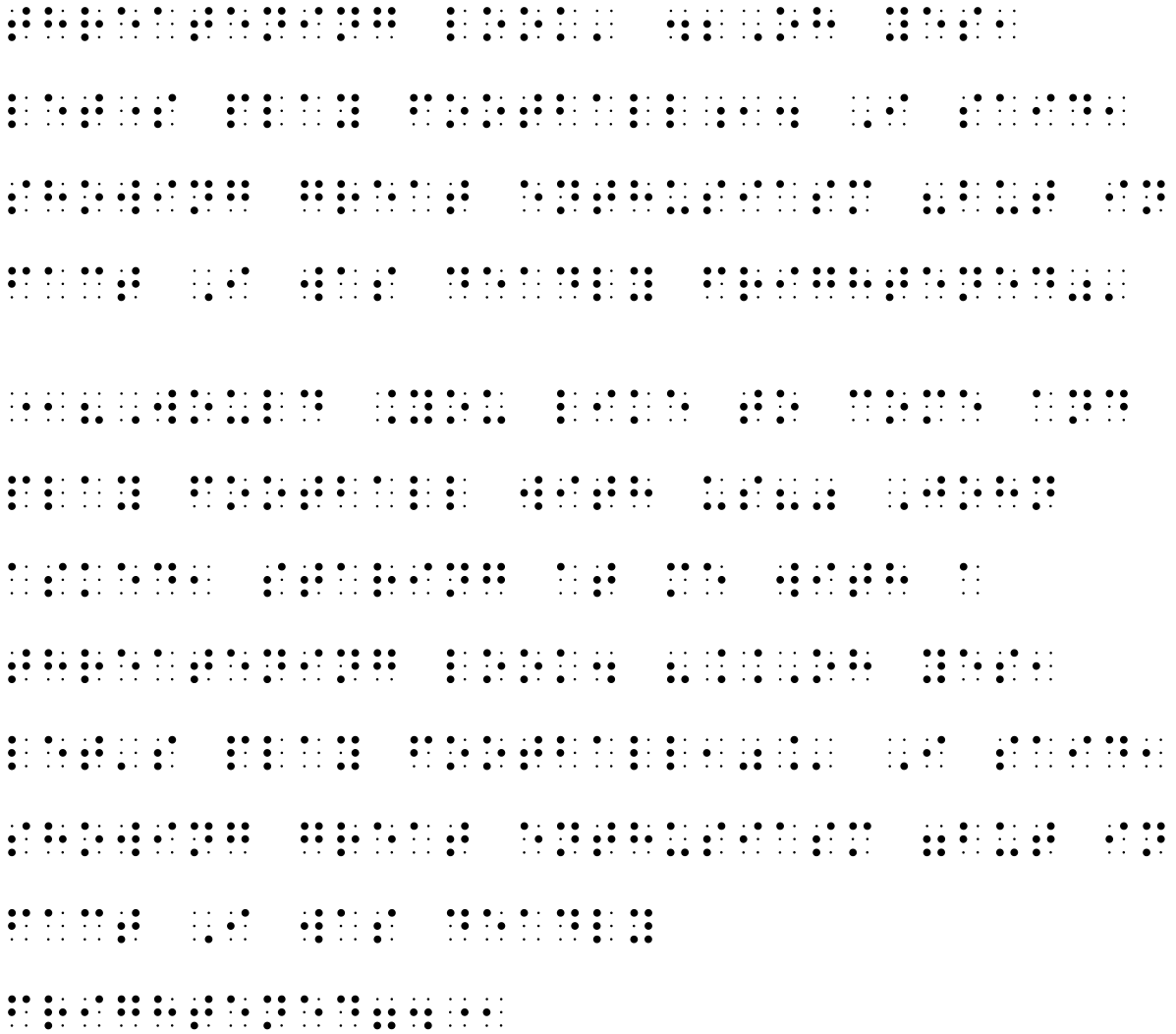
Omslutningstegn for fonemisk transkripsjon // ⠠⠠⠠⠠ (456-2356 foran og etter)

I 1.3 er det gjort rede for Brailles opprinnelige system, og det er antydnet at systemet måtte tilpasses ulike språk, bl.a. fordi ulike språk bruker ulike kombinasjoner med diakritiske tegn, jf. kap. 14. En burde likevel vente at setningstegnene, som i visuell skrift er like på alle språk, hadde samme representasjon i punktskrift fra språk til språk. Slik var det også i begynnelsen, men etter hvert oppsto det forskjeller her. To eksempler vil belyse dette.

1. Det opprinnelige punktumet, pkt. 256, er en god markering av setningslutt, men er ikke like godt egnet som forkortingspunktum eller som "ledeprikker" i en innholdsfortegnelse. Til dette egner pkt. 3 seg langt bedre. Ifølge annenhånds opplysninger skal en internasjonal kongress i 1878 ha vedtatt at pkt. 256 skulle brukes som setningspunktum. Vedtaket ble begrunnet med at pkt. 3 ikke markerte setningslutt like godt, og at det dessuten kunne forveksles med komma. Likevel ble pkt. 3 brukt som forkortingspunktum og som ledeprikker. Denne forskjellsbehandlingen ble imidlertid problematisk da en begynte å konvertere automatisk til punktskrift, og på det ene språket etter det andre har en derfor gått over til konsekvent å bruke pkt. 3 som punktum – noe som førte til at en måtte finne et annet symbol for apostrof. Og her har en landet på ulike løsninger i ulike språk.
2. På Louis Brailles tid var det like stor forskjell mellom anførsel begynner og anførsel slutt som mellom parentes begynner og parentes slutt. Braille valgte å bruke ett symbol (pkt. 2356) for begge parentesene, men ulike symboler (pkt. 236 og 356) for anførselstegnene. Produzentene av skrivemaskiner valgte imidlertid å beholde forskjellen mellom parentesene, men gjøre anførselstegnene like. Dette, sammen med hensynet til automatisk konvertering, har ført til at en i flere språk har endret betydningen av de opprinnelige anførselssymbolene til parenteser. I valget av symbol for anførselstegn har en igjen landet på ulike løsninger i ulike språk. For detaljer, se appendiks.

Manglende internasjonal samordning har dessuten resultert i at "nye" tegn som krøllalfa, omvendt skråstrek og tilde har fått ulik punktskriftrepresentasjon i ulike språk.

15.2 Fonetisk og fonemisk transkripsjon (lydskrift)

I 1932 ble det utarbeidet en fullstendig punktskriftnotasjon for det internasjonale fonetiske alfabetet. Punktskriftnotasjonen er ikke blitt offisielt endret siden, selv om det har vært gjort endringer i det internasjonale fonetiske alfabetet i visuell skrift. På den tiden ble all fonetisk transkripsjon satt i hakeparentes. I punktskrift fikk denne fonetiske parentesens symbolet 56-2356 for begynnelse og slutt. Etter hvert begynte en å skille mellom fonetisk transkripsjon, som i prinsippet gjengir lydene slik de faktisk uttales, og fonemisk transkripsjon, som bare gjengir fonemene, dvs. de lydforskjellene som fører til betydningsforskjell. Omslutningstegnet for fonemisk transkripsjon i visuell skrift er skråstrek. Dette kan ikke brukes i punktskrift, da pkt. 34

16. Punktoppstillinger

Strekpunkt – ∴ ∴ (36-36)

Kulepunkt (fylt/ikke-fylt sirkel) ● ○ ∴ (2356)

Kvadratpunkt (fylt/ikke-fylt firkant) ■ □ ∴ (123456)

I en punktoppstilling (rubrikkoppstilling) oppføres forskjellige ledd i framstillingen i punkter med hvert ledd på ny linje. En slik oppstilling hjelper leseren til å få en bedre oversikt over innholdet i teksten.

Punktmarkører kan være tall (arabiske eller romertall), bokstaver, tankestrek, sirkler, firkanter eller stjerner.

Linjeskift med eller uten innrykk kan også være en form for punktmarkør. Dette gjelder dersom punktet er kort og går over kun én linje.

Etter innledningsteksten kan det være en blank linje for å skille selve oppstillingen fra den omgivende teksten, men dette er ikke påkrevet. Punktmarkørene kan rykkes inn, men kan også stå fra marg. Det settes ett mellomrom etter selve punktmarkøren, og overskytende linjer settes med to anslag inn.

Dersom det fortsetter med tekst etter oppstillingen, bør det settes en blank linje, men dette er heller ikke påkrevet. Hvis en ikke setter blank linje etter en oppstilling, må første linje i den etterfølgende teksten settes med tre anslag inn i stedet for to som ved vanlige avsnitt.

Nedenfor vises eksempler med tankestrek og kulepunkt.

16.1 Strekpunkt – ∴ ∴ (36-36)

EKSEMPEL:

I 2007 ble det feiret 100-årsjubileum ifm. Edvard Griegs død i 1907. I en avis sto blant annet følgende fakta om Edvard Grieg:

- Edvard Grieg ble født i Bergen 15. juni 1843, og døde samme sted 4. september 1907. Han var gift med kusinen Nina Hagerup.
- Grieg er Norges mest kjente komponist. Han jobbet og studerte bl.a. i Danmark og Tyskland.
- Han var også en dyktig pianist. Han optrådte alene eller sammen med kona Nina, som var sanger.

Braille text block containing multiple lines of characters.

Braille text block containing multiple lines of characters.

Braille text block containing multiple lines of characters.

Kap. 16.1

EKSEMPEL:

Du må ta med deg følgende dokumenter:

- undertegnet salgsmelding
- kvittering for betalt veiavgift
- kvittering for betalt registreringsavgift

Vi er takknemlig hvis du ringer før du kommer!

••••• ••••• ••••• •••••• •••••• ••••••••••••••••

••••••••••••••••••••••••••••

••••• •••

••••• •••

••••••••••••••••••••••••••••

••••• •••

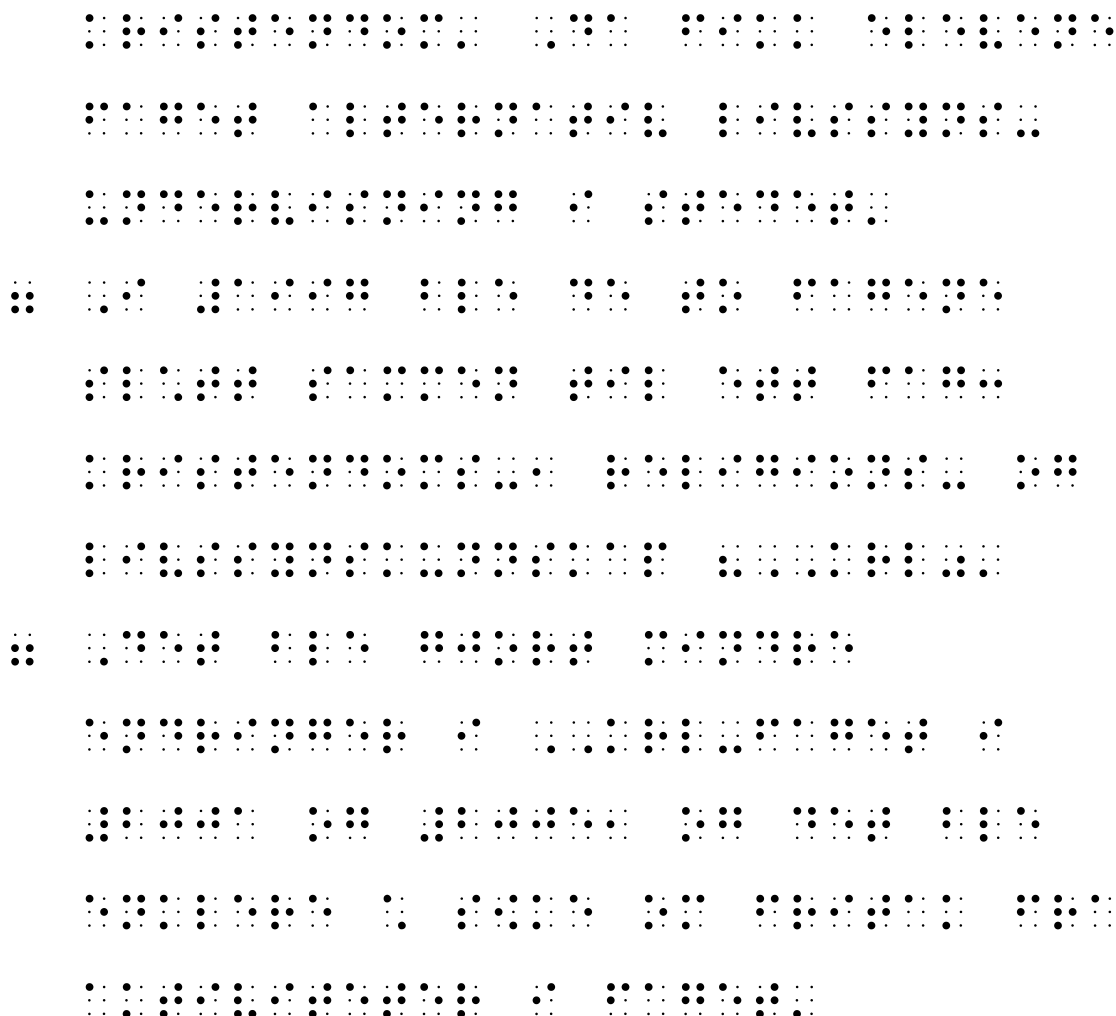
•••

•••••••••• ••••• ••••••••••••••••••••••••••••••••••••••

•••

Noen velger å sette overskytende linjer på samme nivå som teksten på første linje, tre anslag inn. I så fall settes første linje i etterfølgende tekst med to anslag inn som vanlig.

16.3 Andre punktmarkører

I tillegg til strekpunkt og kulepunkt finnes det utallige punktmarkører: firkanter, stjerner, tall, små og store romertall og små og store bokstaver.

Tall og bokstaver er ofte brukt som punktmarkører. Vanligvis benyttes små bokstaver med høyreparentes bak. Tall kan settes med eller uten punktum bak.

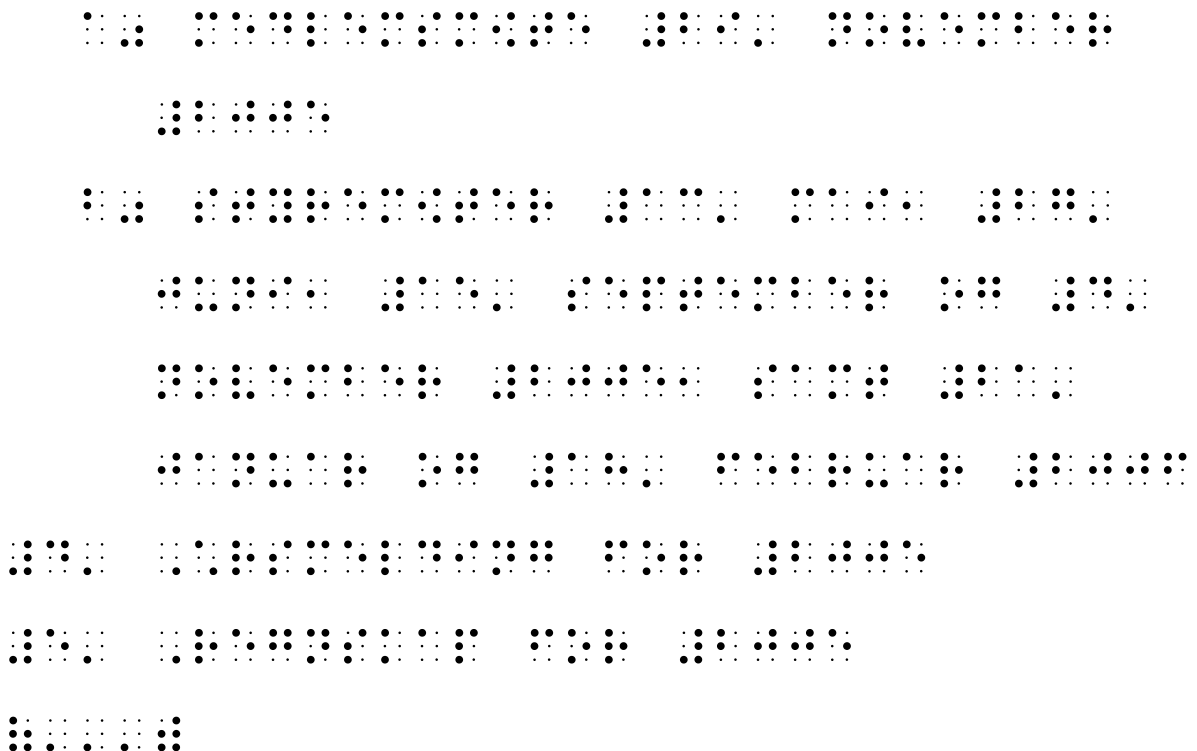
Som et alternativ til kulepunkt er det også definert et punktskriftegn til kvadratpunkt

■ □ (fylt/ikke-fylt firkant), ⠠ (123456). Dette bør ikke brukes med mindre det er *absolutt* nødvendig med flere typer punktmarkører i en tekst.

16.4 Punktoppstilling i flere nivåer

Punktoppstilling i flere nivåer kan organiseres på ulike måter. Hvilken måte som passer best, er avhengig bl.a. av hvor mye tekst hvert punkt inneholder. Nedenfor presenteres noen alternativer.

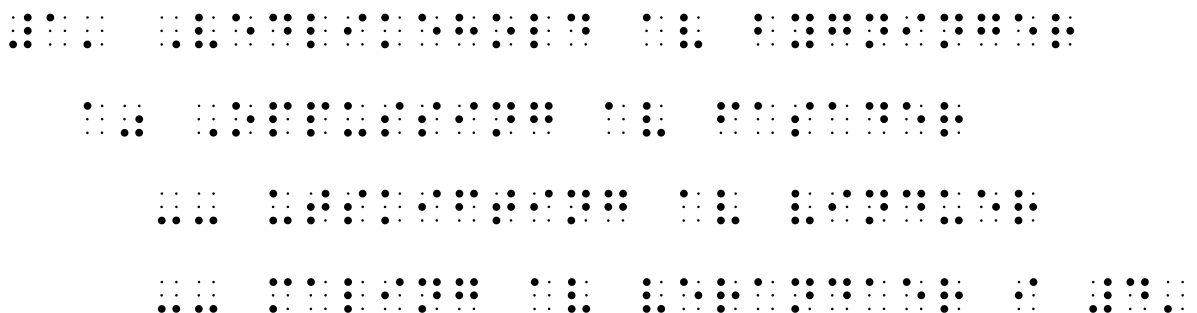

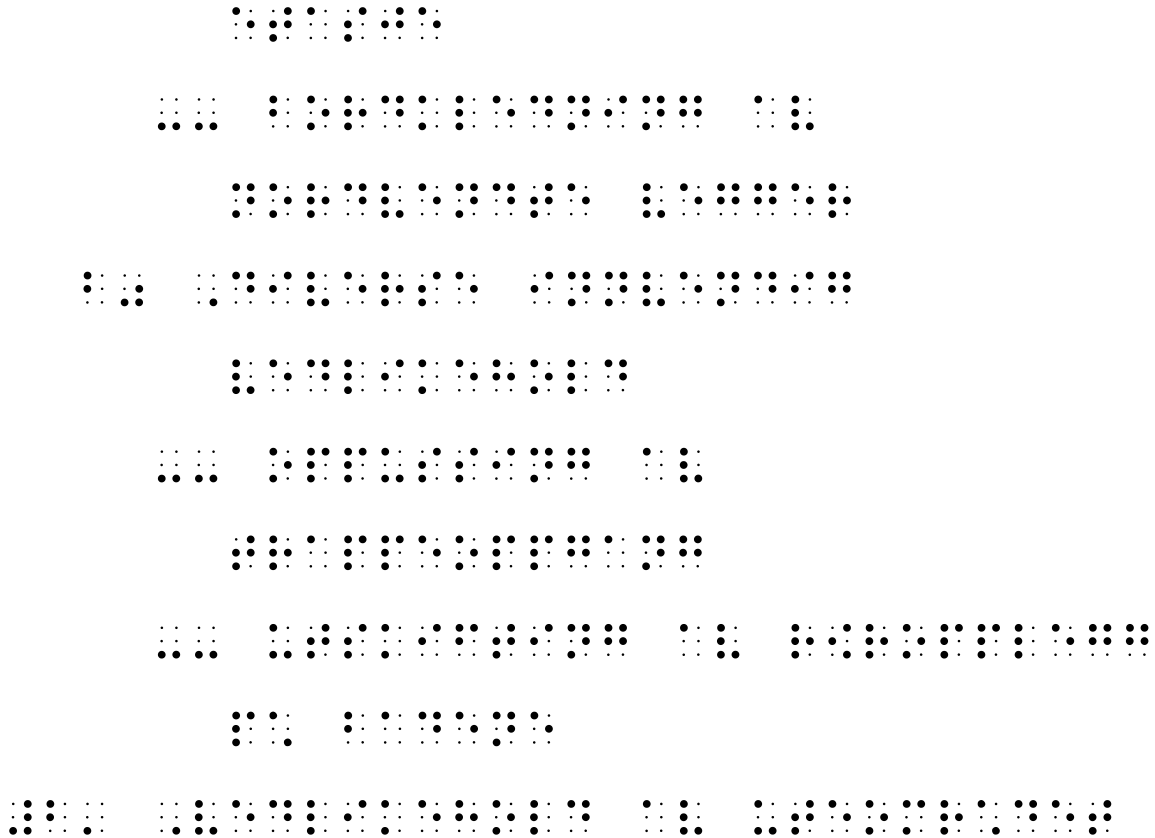
16.4.2 Tre nivåer

Som for to nivåer, men nivå 2 har overskytende linjer seks anslag inn, og nivå 3 har første linje med fire anslag inn og overskytende linjer blir med seks anslag inn.

EKSEMPEL:

1. Vedlikehold av bygninger
  - a) Oppussing av fasader
    - utskifting av vinduer
    - maling av verandaer i 4. etasje
    - bordkledning av nordvendte vegger
  - b) Diverse innvendig vedlikehold
    - oppussing av trappeoppgang
    - utskifting av røropplegg på badene
2. Vedlikehold av uteområdet

16.4.3 Flere nivåer

Er det flere enn tre nivåer, kan det komme på tale å bruke færre anslag inn enn det som er foreslått over. En må huske at en punktskriftlinje som regel ikke har mer enn 30 anslag. Oppsettet bør være lett å finne fram i, samtidig som det ikke bør ta altfor stor plass.

17. Fotnoter og sluttnoter

Henvisingstegn:

Stjerne * ⠨⠠ (35)

Siffer 1, 2, osv. ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ (6-3456)

I visuell skrift settes noter nederst på siden, fotnoter, eller samlet i en egen oversikt på slutten av teksten, sluttnoter. Det vises til noten med et henvisingstegn, som regel et siffer, som er hevet uten mellomrom etter det ord eller uttrykk noten gjelder.

I punktskrift er det uforholdsmessig arbeidskrevende å sette fotnoter nederst på siden. I tekst med fotnoter bør hver note settes inn i den løpende teksten, umiddelbart etter henvisingstegnet eller der det passer å bryte inn i teksten. Som

henvisingstegn brukes vanligvis stjerne, ⠨⠠ (35). Selve noten skal være skilt fra den løpende teksten ved at den settes i blokk, to anslag inn. Henvisingstegnet gjentas foran noten. Hovedteksten fortsetter deretter fra marg (eller tre anslag inn dersom den begynner med nytt avsnitt).

EKSEMPEL:

Skolen ble åpnet i den franske hovedstaden i 1784,*

*Dette var verdens første skole for blinde.

men allerede 5 år etter åpningen oppstod alvorlige vanskeligheter ...

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠

Alternativt kan siffer med pkt. 6 foran brukes som henvisingstegn. I slike tilfeller settes mellomrom etter sifferet i selve noten.

EKSEMPEL:

Året etter¹ ble den første spesialscole for blinde barn etablert i Paris.² Etter hvert som tiden gikk, vokste det fram ...

1 1784.

2 Grunnleggerens navn var Valentin Haüy.

⠠Året etter⠠ ble den første spesialscole for blinde barn etablert i Paris.⠠ Etter hvert som tiden gikk, vokste det fram ...

⠠ 1784.

⠠ 2 Grunnleggerens navn var Valentin Haüy.

I bøker hvor forfatteren bruker mange notehenvvisninger, både tilleggsinformasjon og litteraturhenvvisninger med referanse til sidetall osv., settes sluttnoter etter hvert kapittel eller i en egen oversikt sist i boka. I slike tilfeller brukes siffer som henvvisningstegn. Hvis originalen inneholder uforholdsmessig mange fotnoter, anbefales det å bruke sluttnoter i punktskriftutgaven istedenfor å sette notene i den løpende teksten. Sluttnoter kan settes etter hvert kapittel eller i slutten av hvert bind / hver perm. I store bøker kan det være mer hensiktsmessig å sette alle notene i et

eget bind / en egen perm. Notehenvvisningen settes her også med siffer ⠠⠠⠠⠠⠠⠠

⠠⠠⠠⠠ osv., altså med pkt. 6 foran tallet. I selve noten settes kun tallet uten pkt. 6 foran. Slike noter settes som punkttoppstilling, se 16.3.

EKSEMPEL (tatt fra *Skriveregler* av Finn-Erik Vinje):

Man viser til en fotnote med et siffer¹ som settes opphøyd uten mellomrom inntil det ord eller det uttrykk som noten gjelder:

*Hun brukte uttrykket "takle problemet"*²

Sluttnoter

1 Hvis det er bare én fotnote på siden, forekommer også asterisk (*) som notetegn. I eldre tekster ble også kors brukt. Siffer er å foretrekke.

2 Fra engelsk *tackle a problem*.

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LESETABELL

Norsk standard for 6-punkts punktskrift

Tabellen omfatter alle tegnene som er behandlet i denne boka, med unntak av appendikset.

Tabellen benyttes for å finne betydningen av en punktskriftrepresentasjon, og er ordnet etter Brailles system, se 1.3.

⠁	(1)	bokstav a; siffer en
⠃	(12)	bokstav b; siffer to
⠉	(14)	bokstav c; siffer tre
⠋	(145)	bokstav d; siffer fire
⠑	(15)	bokstav e; siffer fem
⠒	(124)	bokstav f; siffer seks
⠓	(1245)	bokstav g; siffer sju
⠔	(125)	bokstav h; siffer åtte
⠕	(24)	bokstav i; siffer ni
⠖	(245)	bokstav j; siffer null
⠗	(13)	bokstav k
⠘	(123)	bokstav l; strek i marg; pund
⠙	(134)	bokstav m
⠚	(1345)	bokstav n
⠛	(135)	bokstav o
⠜	(135-2)	større-enn-tegn (matematikk)
⠝	(1234)	bokstav p
⠞	(12345)	bokstav q
⠟	(1235)	bokstav r
⠠	(234)	bokstav s
⠡	(2345)	bokstav t
⠢	(136)	bokstav u
⠣	(1236)	bokstav v
⠤	(1346)	bokstav x

Lesetabell

	(13456)	bokstav y
	(1356)	bokstav z
	(12346)	c med cedille; y med akutt-tegn (norrønt)
	(123456)	e med akutt-tegn; loddrett strek, stolpe; kvadratpunkt, fylt/ikke-fylt firkant
	(12356)	a med gravistegn; a med akutt-tegn (samisk); venstrehake
	(2346)	e med gravistegn; z med omvendt cirkumfleks (samisk); e med akutt-tegn (norrønt); anførselstegn (edb)
	(23456)	o med kvist (norrønt); høyrehake
	(16)	bokstav å, a med ring; a med akutt-tegn (norrønt); nedre indeks
	(126)	e med cirkumfleks; i med akutt-tegn (norrønt); venstre mengdeparentes (matematikk); mindre-enn-tegn (edb)
	(146)	c med omvendt cirkumfleks (samisk); rottegn
	(1456)	d med strek (samisk); o med akutt-tegn (norrønt); tilde
	(156)	s med omvendt cirkumfleks (samisk); stungen d (norrønt); omvendt skråstrek (backslash)
	(1246)	n med forlenget høyrestrek (samisk); thorn (norrønt); prosent (edb)
	(12456)	u med akutt-tegn (norrønt)
	(1256)	u med trema (tysk y); t med tverrstrek (samisk)
	(246)	bokstav ø, gjennomstreket o; o med trema
	(246-3)	mindre-enn-tegn (matematikk)
	(2456)	bokstav w
	(2)	komma; uthevingspunkt
	(23)	semikolon; generelt uthevingstegn begynner; stor brøk begynner
	(25)	kolon; divisjonstegn; trema, tødler; prikk over bokstav
	(25-34)	Gjentakelsestegn slutt (i sanger m.m.)
	(25-36-236)	surt ansikt
	(25-36-356)	smilende ansikt
	(256)	anførselstegn; gjentakelsestegn; dollar; escape-tegn; breve; ring over bokstav
	(26)	spørsmålstegn; euro
	(235)	utropstegn; plusstegn; cedille; ogonek

Lesetabell

	(2356)	likhetstegn; kulepunkt, fylt/ikke-fylt sirkel
	(236)	Venstreparentes
	(236-14-356)	Copyright
	(236-134-356)	Valutategn
	(236-1235-356)	registrert varemerke
	(236-2345-356)	varemerke (trademark)
	(35)	stjerne, asterisk; strek gjennom bokstav; modifisert bokstav
	(356)	Høyreparentes
	(4)	krøllalfa; universalaksent; akutt-tegn
	(45)	liten gresk bokstav (fortegn); gravistegn; overstrek, macron
	(5)	apostrof; minutt, fot
	(5-2)	gjengivelse av sperret skrift, foran og etter; tekst på fremmed språk med vedkommende språks punktskriftstandard, foran og etter
	(5-356)	Gradtegn
	(5-5)	sekund, tomme
	(34)	i med trema (sørsamisk); skråstrek; verselinjetegn; brøkstrek
	(34-25)	Gjentakelsestegn begynner (i sanger m.m.)
	(345)	bokstav æ, sammenskrevet æ; a med trema; høyre mengdeparentes (matematikk); større-enn-tegn (edb)
	(346)	o med gravistegn; oe (norrønt); et-tegn; paragraftegn
	(3456)	firkanttegn, nummertegn; talltegn (fortegn)
	(3456-3)	Kaliber
	(46)	potenstegn, øvre indeks; kontrolltegn; cirkumfleks; omvendt cirkumfleks, hachek, caron
	(46-356)	Prosent
	(46-356-356)	Promille
	(456)	stor gresk bokstav (fortegn); understrek foran og etter; understrek (selvstendig tegn i edb)
	(456-2356)	tegn for fonemisk transkripsjon, foran og etter
	(56)	liten latinsk bokstav (fortegn); generelt uthevingstegn slutt; stor brøk slutt
	(56-3)	omslutningstegn for tilretteleggers kommentar begynner

Lesetabell

	(56-2356)	parentes for fonetisk transkripsjon, foran og etter
	(3)	punktum; skillepunkt i siffergrupper; multiplikasjonstegn
	(3-34-3)	Vedleggstegn
	(36)	bindestrek; minustegn
	(36-36)	lang bindestrek, fra-til-strek; tankestrek og replikkstrek, med mellomrom på hver side; strekpunkt
	(6)	stor latinsk bokstav (fortegn); markering av to eller flere ord med store bokstaver slutt; romertall med stor bokstav (fortegn); skillepunkt; bindestrek ved linjeskift (matematikk og edb)
	(6-12356)	Venstreklamme
	(6-23456)	Høyreklamme
	(6-23)	omslutningstegn for tilretteleggers kommentar slutt
	(6-235)	utropstegn (edb)
	(6-3)	grafisk utheving, kursiv, fet, foran og etter
	(6-6)	flere store latinske bokstaver etter hverandre (fortegn); flere store romertall (fortegn)
	(6-6-6)	Markering av to eller flere ord med store bokstaver begynner

APPENDIKS

Punktskriftnotasjon forskjellig fra norsk i ulike språk

OUP kjenner til at det i den senere tid har vært foretatt reformer av punktskriften i flere språk, men det har vært vanskelig å få tilgang til oppdaterte opplysninger. Med dette forbeholdet gjøres det i det følgende rede for viktige forskjeller mellom norsk standard og punktskriftstandardene i noen språk som antas å være aktuelle for norske punktskriftlesere. Det tas med spesialbokstaver i vedkommende språk, og det er også tatt med to alfabeter forskjellige fra det latinske. Tegnene er så vidt mulig satt opp i samme rekkefølge som de er behandlet i denne boka. Tegn som ikke er tatt med, har enten samme representasjon som i norsk, eller OUP har ikke opplysninger om hvordan de noteres.

1 Dansk

Hakeparentes: [ ] (45-1236 og 45-1456)

Klammeparentes: { } (45-246 og 45-135)

Anførselstegn: " (2356)

Apostrof: ' (4)

Stjerne: * (45-35)

Et-tegn: & (6-12346)

Liten bokstav: (6)

Stor bokstav: (46)

Flere store bokstaver: (456)

Romertall med store bokstaver: (46) foran én bokstav, (456) foran flere bokstaver

Utheving: (56) foran og etter

Divisjonstegn: : (256)

Mindre-enn-tegn: < (45-134)

Større-enn-tegn: > (45-234)

Prosent: % (245-356) med mellomrom foran

Promille: ‰ (245-356-356) med mellomrom foran

Potenstegn: (346) uten talltegn foran eksponenten

Gradtegn: ° (4-356)

Grafisk tegn: (45)

Euro: € (45-15)

Pund: £ (45-123)

Dollar: \$ (45-256)

Krøllalfa: @ (45-1) a med grafisk tegn foran

Omvendt skråstrek: \ (45-16)

Copyright: © (45-14) c med grafisk tegn foran

Registrert varemerke: ® (45-1235) r med grafisk tegn foran

Dansk

Universalaksent: :• (5)

2 Svensk

I 2008 gjennomgikk og foretok Svenska Punktskriftsnämnden en del endringer av 6-punktstandarden av 1997. Endringene trer i kraft i 2009. Her presenteres tegnene, og i de tilfeller hvor tegnet har fått nytt utseende, presenteres tegnene både med ny og gammel punktskriftrepresentasjon.

Anførselstegn: " ⠠ (56)

Et-tegn: & ⠠ (12346), tidligere: ⠠⠠ (5-346)

Firkanttegn: # ⠠⠠ (45-3456)

Romertall med store bokstaver: ⠠ (6) foran én bokstav, ⠠⠠ (6-6) foran flere bokstaver

Skillepunkt: ⠠ (156) også mellom tall og liten bokstav om nødvendig, tidligere: ⠠⠠ (123456)

Utheving av ett ord, fet skrift: ⠠ (46) foran

Utheving av flere ord, fet skrift: ⠠⠠ (46-46) foran og ⠠ (156) etter

Utheving av ett ord, kursivert skrift: ⠠⠠ (6-3) foran

Utheving av flere ord, kursivert skrift: ⠠⠠ (36-3) foran og ⠠⠠ (6-3) etter

Utheving av orddel: ⠠ (46) tidligere: ⠠ (456), foran og ⠠ (156) etter (dersom uthevingen slutter inne i ordet)

Siffergrupper kan skilles med mellomrom fulgt av nytt talltegn

Plusstegn: + ⠠ (256)

Nedre indeks: ⠠ (126)

Mindre-enn-tegn: < ⠠⠠ (3456-246), tidligere: ⠠⠠ (246-3)

Større-enn-tegn: > ⠠⠠ (3456-135), tidligere: ⠠⠠ (135-2)

Prosent: % ⠠ (1456), tidligere: ⠠⠠ (46-356)

Promille: ‰ ⠠⠠ (1456-1456), tidligere: ⠠⠠⠠ (46-356-356)

Potenstegn: ⠠ (346)

Gradtegn: ° ⠠⠠ (12456-1245), tidligere: ⠠⠠ (4-356)

Sekund, tomme: " ⠠ (56) som anførselstegn

Svensk

Euro: € ⱮⱮⱮ (45-15), tidligere: ⱮⱮⱮ (4-15)

Pund: £ ⱮⱮⱮ (45-123), tidligere: ⱮⱮⱮ (4-123)

Dollar: \$ ⱮⱮⱮ (45-234), tidligere: ⱮⱮⱮ (4-234)

Krøllalfa: @ ⱮⱮⱮ (45-12356)

Omvendt skråstrek: \ ⱮⱮⱮ (45-34)

Loddrett strek: | ⱮⱮ (456)

Varemerke (trademark): ™ ⱮⱮⱮⱮⱮⱮ (236-2345-134-356)

Kulepunkt: • ⱮⱮ (123456)

Spesielt om markering av skrifttyper

Ved behov kan en markere ulike skrifttyper. Da er ⱮⱮ (46), tidligere: ⱮⱮⱮ (456), prefiks for markering begynner, og ⱮⱮ (156) prefiks for markering slutt, slik:

Fet: ⱮⱮⱮⱮ (46-2356), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-2356), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-2356) etter

Kursivert: ⱮⱮⱮⱮ (46-35), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-35), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-35) etter

Understreket: ⱮⱮⱮⱮ (46-36), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-36), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-36) etter

Sperret: ⱮⱮⱮⱮ (46-26), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-26), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-26) etter

Fin: ⱮⱮⱮⱮ (46-2), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-2), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-2) etter

Stor: ⱮⱮⱮⱮ (46-235), tidligere: ⱮⱮⱮⱮ (456-235), foran, ⱮⱮⱮⱮ (156-235) etter

Spesielt om diakritiske tegn

En bruker vanligvis universalaksent (som på norsk), men vil en angi det diakritiske tegnet mer eksakt, skriver en først ⱮⱮ (346) hvis tegnet står over bokstaven, ⱮⱮ (126) hvis det står under bokstaven, og ⱮⱮ (45) hvis det står separat. Deretter følger:

Akutt-tegn: ˇ ⱮⱮ (35)

Gravistegn: ˘ ⱮⱮ (26)

Cirkumfleks: ˆ ⱮⱮ (235)

Omvendt cirkumfleks: ˜ ⱮⱮ (2356)

Svensk

Trema: ¨̈ (23)

Tilde: ~̈ (25), tilde i nettadresser: ~̈̈̈̈ (45-25)

Cedille: ,̈ (2)

3 Finsk (og svensk produsert i Finland)

Utropstegn: ! (256)

Klammeparentes: { } (1246 og 12456)

Anførselstegn: " (56)

Et-tegn: & (12346)

Paragraftegn: § (3456) med mellomrom etter

Lang bindestrek: – (36)

Tankestrek: - (36)

Bokstav fra fremmed alfabet: (45)

Romertall med store bokstaver: (6) foran én bokstav, (6-6) foran flere bokstaver

Utheving (understreket eller fet) av inntil tre ord: (346) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: (346-346) foran det første og (346) foran det siste ordet

Utheving av orddel: (346) foran og etter (dersom uthevingen slutter inne i ordet)

Kursivering: (46) brukes på samme måte som utheving

Farget bakgrunn (grafisk utheving): (123456) i venstre marg med mellomrom etter

Divisjonstegn: : (34)

Mindre-enn-tegn: < (126)

Større-enn-tegn: > (156)

Prosent: % (1456) med mellomrom foran

Promille: ‰ (25-1456) med mellomrom foran

Potenstegn: (346)

Gradtegn: ° (356) med mellomrom foran

Euro: € (4-15)

Dollar: \$ (2346)

Omvendt skråstrek: \ (146)

Tilde: ~ (45)

Finsk

Loddrett strek: | ∴ (456)

Escape-tegn: som dollar

Strekpunkt: – ∴ (36)

4 Engelsk

Den største forskjellen mellom britisk og nordamerikansk punktskrift er at en i Storbritannia vanligvis ikke markerer stor bokstav, mens en i Nord-Amerika konsekvent gjennomfører storbokstavmarkering. De fleste tegnene er like i britisk og nordamerikansk punktskrift. Der det er forskjeller, og der data om bare den ene varianten er tilgjengelige, markeres britisk med (br.) og nordamerikansk med (am.).

Punktum: . ⋮ (256)

Tre punktumer (ellipse): ... ⋮⋮⋮ (3-3-3)

Spørsmålsteget: ? ⋮ (236)

Rund parentes, venstre og høyre: ( ) ⋮ (2356)

Hakeparentes: [ ] ⋮⋮ ⋮⋮⋮ (6-2356 og 2356-3)

Klammeparentes, venstre og høyre: { } (br.) ⋮⋮⋮ (46-2356)

Vinkelparentes, venstre og høyre (mindre-enn-tegn og større-enn-tegn): < > (br.)
⋮⋮⋮ (456-2356)

Anførsel begynner: " ⋮ (236)

Anførsel slutt: " ⋮ (356)

Enkel anførsel: ⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮ (6-236 og 356-3)

"Ditto", gjentakelsestegn som er anførselstegn i visuell skrift: " ⋮⋮⋮ (5-2)

Apostrof: ' ⋮ (3)

Stjerne: * ⋮⋮⋮ (35-35) skilt med mellomrom fra bokstav, men ikke fra tegn

Et-tegn: & ⋮⋮⋮ (4-12346) pkt. 4 foran forkorting for "and"

Avsnittsteget (paragraph sign): ¶ ⋮⋮⋮ (1234-345) forkorting for "par"

Paragraftegn (section sign): § ⋮⋮⋮ (234-3)

Firkanttegn: # (br.) ⋮⋮⋮ (4-3456); (am.) ⋮⋮⋮ (456-1456)

Lang bindestrek, tankestrek (dash): – ⋮⋮⋮ (36-36) uten mellomrom foran og etter

Dobbel tankestrek (double dash): — ⋮⋮⋮⋮⋮⋮ (36-36-36-36)

Skråstrek: / ⋮⋮⋮ (456-34)

Bokstavtegn: ⋮ (56) foran

Én stor latinsk bokstav: ⋮ (6) foran

Engelsk

Ett ord med bare store bokstaver: ⋮⋮⋮ (6-6) foran ordet (også to ord, fordi denne notasjonen tar mindre plass enn notasjonen for flere ord)

Flere ord med bare store bokstaver: (br.) ⋮⋮⋮⋮ (6-6-6) foran og ⋮⋮⋮ (6-3) etter (avslutningstegnet settes foran mellomrom, bindestrek eller skråstrek, men etter setningstegn)

Orddel med flere store bokstaver: ⋮⋮⋮ (6-6) foran, ⋮⋮⋮ (6-3) etter hvis passasjen med store bokstaver slutter inne i ordet

Liten ikke-latinsk bokstav: ⋮⋮ (2) foran

Stor ikke-latinsk bokstav: ⋮⋮⋮ (2-6) foran

Inntil tre ord med ikke-latinske bokstaver: (br.) ⋮⋮ (56) foran hvert ord

Flere enn tre ord med ikke-latinske bokstaver: (br.) ⋮⋮⋮ (56-56) foran og ⋮⋮⋮ (56-3) etter (avslutningstegnet settes foran mellomrom, bindestrek eller skråstrek, men etter setningstegn)

Romertall med store bokstaver: ⋮⋮⋮ (56-6) foran én bokstav, ⋮⋮⋮ (6-6) foran flere bokstaver

Romertall med små bokstaver: ⋮⋮ (56) foran (brukes også til romertall med store bokstaver i tekster der stor bokstav ellers ikke markeres)

Talltegnets rekkevidde: (am.) talltegnets rekkevidde brytes ikke av komma, kolon, bindestrek, brøkstrek, desimalpunktum eller skråstrek

Utheving av inntil tre ord: ⋮⋮ (46) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: (br.) ⋮⋮⋮ (46-46) foran og ⋮⋮⋮ (46-3) etter (avslutningstegnet settes foran mellomrom, bindestrek eller skråstrek, men etter setningstegn); (am.) ⋮⋮⋮ (46-46) foran første ord og ⋮⋮ (46) foran siste

Utheving av orddel: (br.) ⋮⋮⋮ (46-2) foran og ⋮⋮⋮ (46-3) etter; (am.) ⋮⋮ (46) foran og ⋮⋮⋮ (6-3) etter

Avslutning av avvikende skrifttype (termination sign): (am.) ⋮⋮⋮ (6-3) settes for å markere slutt på store bokstaver, utheving o.a. inne i ord

Desimalpunktum (og annen klassifikasjonsinndeling): . (br.) ⋮⋮ (2); desimalpunktum: (am.) ⋮⋮ (46)

Tusenskille: , (br.) ⋮⋮ (3) selv om det er komma i visuell skrift

Skille mellom siffergrupper: (br.) nytt talltegn ⋮⋮ (3456) uten mellomrom

Matematiske tegn har "bokstavtegnet" ⋮⋮ (56) foran

Multiplikasjonstegn: . ⋮⋮⋮ (56-236)

Engelsk

Divisjonstegn: : ⠆⠆⠆ (56-256)

Brøker: (br.) Brøker der både teller og nevner er naturlige tall, noteres med telleren som grunntall og nevneren nedsenket uten nytt talltegn; (am.) der visuell skrift har teller og nevner på ulike nivåer, enten loddrett eller diagonalt, brukes

brøkestrek, ⠆⠆⠆ (34), der visuell skrift har skråstrek, brukes skråstrek, ⠆⠆⠆⠆⠆ (456-34). Er nevneren et tall, trengs ikke nytt talltegn (se ovenfor om

talltegnets rekkevidde), begynner den med bokstav, settes bokstavtegn, ⠆⠆⠆ (56)

Prosent: % (br.) ⠆⠆⠆⠆ (25-1234) med mellomrom foran; (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-25-1234)

Promille: ‰ (br.) ⠆⠆⠆⠆ (25-1456) med mellomrom foran

Potenstegn: (br.) ⠆⠆⠆ (346). Er eksponenten et heltall, settes den nedsenket uten talltegn, gjelder også for nedre indeks

Gradtegn: ° (br.) ⠆⠆⠆ (356) bare etter tall, og uten mellomrom foran; (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (145-1245) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Minutt, fot: ' (br.) ⠆⠆⠆⠆ (4-35)

Bueminutt: (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (134-35) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Fot: ' (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (124-2345) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Sekund, tomme: " (br.) ⠆⠆⠆⠆⠆⠆ (4-35-35)

Buesekund: (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆⠆⠆ (234-15-14) uten mellomrom, men med bokstavtegn foran

Tomme: " (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-35)

Grafisk tegn (print symbol indicator): ⠆⠆⠆ (4)

Euro: € ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-15)

Pund: £ ⠆⠆⠆⠆ (123) med mellomrom foran og talltegn eller bokstavtegn etter, ellers ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-123)

Dollar: \$ ⠆⠆⠆⠆ (256) med mellomrom foran og talltegn eller bokstavtegn etter, ellers ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-256)

Datapunkt: (br.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (6-346) foran og etter tekst i britisk datapunkt, som skiller seg både fra EuroBraille og fra nordamerikansk datapunkt; (am.) (kanskje ikke generelt) ⠆⠆⠆⠆⠆ (456-346) foran og ⠆⠆⠆⠆⠆ (456-156) etter

Krøllalfa: @ (br.) i litterær punktskrift ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-2346), i datapunkt ⠆⠆⠆⠆⠆ (2346); (am.) ⠆⠆⠆⠆⠆ (4-1)

Engelsk

Omvendt skråstrek: \ (br.) ⋮⋮⋮ (5-34)

Understrek (edb): _ (br.) ⋮⋮ (346)

Tilde: ~ (br.) ⋮⋮⋮ (5-45)

Loddrett strek: | (br.) ⋮⋮⋮ (5-123)

Dollar (edb): \$ (br.) ⋮⋮ (456)

Mindre-enn-tegn (edb): < (br.) ⋮⋮ (236)

Større-enn-tegn (edb): > (br.) ⋮⋮ (356)

Prosent (edb): % (br.) ⋮⋮ (46)

Anførselstegn (edb): " (br.) ⋮⋮ (4)

Utropstegn (edb): ! (br.) ⋮⋮ (3456)

Firkanttegn (edb): # (br.) ⋮⋮⋮ (5-56)

Bindestrek ved linjeskift (edb): (br.) ⋮⋮ (5)

Copyright: © ⋮⋮⋮ (45-14)

Registrert varemerke: ® ⋮⋮⋮ (45-1235)

Varemerke: ™ ⋮⋮⋮ (45-2345)

Fonetisk transkripsjon: [ ] (br.) ⋮⋮⋮ (45-2356) foran og etter

Fonemisk transkripsjon: // (br.) ⋮⋮⋮ (4-2356) foran og etter

Kulepunkt: • (br.) ⋮⋮⋮ (456-256)

5 Tysk

Til grunn for noen av spesialtegnene i tysk punktskrift ligger et prinsipp for notering av avvikende skrift i løpende tekst. De formene for avvikende skrift som er definert, er versaler (store bokstaver), fremmede språks punktskrift, utheving, matematikk og datapunkt. Hver av disse skrifttypene har sitt fortegn. Omfatter skrifttypen bare ett ord (til mellomrom eller bindestrek), står fortegnet foran ordet. Omfatter den flere ord, står et "utvidet" fortegn foran det første ordet, og passasjen med avvikende skrift avsluttes med pkt. 6-3.

Spesialbokstav i det tyske alfabetet

Scharfes s ("dobbel" s, skrevet **ß**): $\ddot{\text{ss}}$ (2346)

Tegn

Rund parentes, venstre og høyre: **()** $\ddot{\text{()}}$ (2356)

Hakeparentes, venstre og høyre: **[ ]** $\ddot{\text{[ ]}}$ (6-2356)

Anførsel begynner: " $\ddot{\text{''}}$ (236)

Anførsel slutt: " $\ddot{\text{''}}$ (356)

Enkel anførsel: $\ddot{\text{''}}$ $\ddot{\text{''}}$ (6-236 og 6-356)

Apostrof: ' $\ddot{\text{'}}$ (6)

Stjerne: * $\ddot{\text{*}}$ (6-35) ved flere stjerner står pkt. 6 bare foran den første

Et-tegn: & $\ddot{\text{\&}}$ (5-136)

Avsnittstegn (Artikelzeichen): ¶ $\ddot{\text{\P}}$ (356) uten mellomrom etter, som for paragraftegn

Bindestrek etter mellomrom: - $\ddot{\text{-}}$ (6-36)

Lang bindestrek: – $\ddot{\text{-}}$ (6-36) uten mellomrom foran og etter

Tankestrek: – $\ddot{\text{-}}$ (6-36) uten mellomrom foran, men med mellomrom eller setningstegn etter

Understrek: _ $\ddot{\text{\_}}$ (4-456)

Loddrett strek: | $\ddot{\text{|}}$ (456-123) med mellomrom på hver side

Skråstrek: / $\ddot{\text{/}}$ (5-2) unntatt som matematisk brøkstrek

Liten latinsk bokstav: $\ddot{\text{a}}$ (6)

Stor(e) latinsk(e) bokstav(er): $\ddot{\text{A}}$ (45) foran (den første)

Tysk

Flere ord med bare store bokstaver: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (45-45) foran første ord og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter siste ord

En stor bokstav som følges av liten bokstav: $\ddot{\cdot}$ (46) foran den store

Greske (eller andre ikke-latinske) bokstaver: for ett ord $\ddot{\cdot}$ (56) foran; for flere ord $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (56-56) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Romertall med store bokstaver: $\ddot{\cdot}$ (45) foran

Romertall med små bokstaver: $\ddot{\cdot}$ (6) foran

Utheving av ett ord: $\ddot{\cdot}$ (456) foran

Utheving av flere ord: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (456-456) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Utheving av begynnelsen av ord: $\ddot{\cdot}$ (456) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Utheving som starter inne i ord: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-456) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter, dersom uthevingen også slutter inne i ordet, ingenting etter dersom uthevingen varer ut ordet

Tekst på fremmed språk: ett ord: $\ddot{\cdot}$ (56) foran; flere ord: $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (56-56) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter

Ordenstall kan skrives med punktum etter, som på norsk, men også som nedsenkede siffer

Siffergrupper som skilles med mellomrom i visuell skrift, skal skilles med punktum

$\ddot{\cdot}$ (3) i punktskrift

Brøker der både teller og nevner er naturlige tall, noteres med telleren som grunntall og nevneren nedsenket uten nytt talltegn

Dato kan skrives med dagen som nedsenkede siffer og måneden som vanlige siffer uten nytt talltegn

Klokkeslett kan skrives med timen nedsenket og minuttene vanlig uten nytt talltegn

Bibelhenvisninger skrives med kapitlet nedsenket og versene som vanlige siffer uten nytt talltegn

Matematiske tegn: ett "ord" (til mellomrom eller talltegn): $\ddot{\cdot}$ (4) foran; flere "ord":

$\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (4-4) foran og $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ $\ddot{\cdot}$ (6-3) etter. Dette betyr at pkt. 4 står foran plusstegn, minustegn osv. i løpende tekst

Multiplikasjonstegn: kryss: $\times$ $\ddot{\cdot}$ (236); stjerne: $*$ $\ddot{\cdot}$ (35); punkt: $.$ $\ddot{\cdot}$ (3) (uten punkt 4 foran, og like inntil forrige tall)

Divisjonstegn: skråstrek / $\ddot{\cdot}$ (256); kolon : $\ddot{\cdot}$ (25)

Tysk

Brøkstrek: $\frac{\cdot\cdot}{\cdot\cdot}$ (1256)

Prosent: % $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (3456-245-356) uten mellomrom foran

Promille: ‰ $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ (3456-245-356-356) uten mellomrom foran

Potenstegn: $\cdot\cdot$ (346) uten mellomrom eller pkt. 4 foran; er eksponenten et positivt heltall, skrives den nedsenket og uten talltegn

Foranstilt og etterstilt øvre indeks: $\cdot\cdot^{\cdot}$ (34) bruksmåte som for potensstegn; mellomrom skal unngås og kan ev. erstattes med pkt. 4

Foranstilt og etterstilt nedre indeks: $\cdot\cdot_{\cdot}$ (16) bruksmåte som for potensstegn og øvre indeks

Rund parentes i formler: ( ) $\cdot\cdot$ $\cdot\cdot$ (126 og 345)

Hakeparentes i formler: [ ] $\cdot\cdot$ $\cdot\cdot$ (12356 og 23456)

Overgang fra tekst til formel: $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (5-2) uten mellomrom etter

Overgang fra formel til tekst: $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (6-3) uten mellomrom foran

Gradtegn: ° $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-356) uten mellomrom foran

Bueminutt: $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-35) uten mellomrom foran

Sekund: " $\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-35-35) uten mellomrom foran

Euro: € $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-15) umiddelbart foran tallet

Pund: £ $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-123) umiddelbart foran tallet

Dollar: \$ $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-234) umiddelbart foran tallet

Datapunkt: ett ord (til mellomrom): $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (6-46) foran; flere ord: $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (46-46) foran

og $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (6-3) etter. Som standard for notering av datapunkt i 6-punkts skrift brukes EuroBraille, men slik at pkt. 4 foran et tegn angir at tegnet har pkt. 7 i 8-punkts skrift, pkt. 6 foran et tegn angir at tegnet har pkt. 8 i 8-punkts skrift, og pkt. 46 angir at tegnet har både pkt. 7 og 8. For å angi at pkt. 4, pkt. 6 og pkt. 46 ikke skal oppfattes som fortegn, men som hhv. anførselstegn, apostrof og dollartegn i EuroBraille, settes tegnet to ganger.

Krøllalfa: @ $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-345) (i EuroBraille 3457)

Skråstrek / (i EuroBraille): $\cdot\cdot$ (256)

Omvendt skråstrek: \ $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (4-34) (i EuroBraille 347)

Tilde ~ (i EuroBraille): $\cdot\cdot$ (2346)

Loddrett strek | (i EuroBraille): $\cdot\cdot$ (34)

Escape-tegn: $\cdot\cdot\cdot\cdot$ (46-46) (i EuroBraille 46)

Tysk

Kontrolltegn: ⠠ (46) foran (fordi de har pkt. 7 og 8 i EuroBraille)

Mindre-enn-tegn < (i EuroBraille): ⠠ (56)

Større-enn-tegn > (i EuroBraille): ⠠ (45)

Prosent % (i EuroBraille): ⠠ (123456)

Anførselstegn: " ⠠⠠ (4-4) (i EuroBraille 4)

Utropstegn ! (i EuroBraille): ⠠ (5)

Bindestrek ved linjeskift (i datapunkt): ⠠ (4)

Universalaksent: ⠠ (4) (brukes også for å angi "sær" bokstav, jf. euro, pund og dollar)

Strekpunkt: – ⠠⠠ (6-36)

6 Fransk

Bokstaver med diakritiske tegn o.l.

a med gravistegn: à ∴ (12356)

a med cirkumfleks: â ∴ (16)

c med cedille: ç ∴ (12346)

e med akutt-tegn: é ∴ (123456)

e med gravistegn: è ∴ (2346)

e med cirkumfleks: ê ∴ (126)

e med trema: ë ∴ (1246)

i med cirkumfleks: î ∴ (146)

i med trema: ï ∴ (12456)

o med cirkumfleks: ô ∴ (1456)

u med gravistegn: û ∴ (23456)

u med cirkumfleks: û ∴ (156)

u med trema: ü ∴ (1256)

oe sammenskrevet: œ ∴ (246)

Tall

(De internasjonale tallsymbolene brukes i musikk og i flerspråklige tekster, men i litterær punktskrift brukes nedenstående, med "matematisk fortegn" foran første siffer)

1: ∴ (16)

2: ∴ (126)

3: ∴ (146)

4: ∴ (1456)

5: ∴ (156)

6: ∴ (1246)

7: ∴ (12456)

8: ∴ (1256)

Fransk

9: ⠼ (246)

0: ⠠ (3456)

Tegn

Punktum: . ⠠ (256), unntatt "ledeprikker", som er ⠠ (3)

Hakeparentes: [ ] ⠠⠠ ⠠⠠⠠ (45-236 356-12)

Klammeparentes: { } ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ (6-6-236 356-3-3)

Vinkelparentes (mindre enn større enn): < > ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ (5-126 5-345)

Anførselstegn, generelt: " ⠠ (2356)

Anførselstegn, nivå 2: ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ (45-2356 2356-12)

Anførselstegn, nivå 3: ⠠⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠⠠ (6-6-2356 2356-3-3)

Tilretteleggers merknad: ⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠ (6-23 56-3)

Apostrof: ' ⠠ (3)

Stjerne: * ⠠⠠⠠ (5-35)

Et-tegn: & ⠠⠠⠠ (5-123456)

Paragraftegn: § ⠠⠠⠠ (5-1234)

Firkanttegn: # ⠠⠠⠠ (5-3456)

Notehenvisningstegn: ⠠ (346)

Understrek: _ ⠠⠠⠠ (5-36) (også i edb)

Stor latinsk bokstav: ⠠ (46) (kan også brukes foran ord med bare store bokstaver)

Flere store latinske bokstaver: ⠠⠠⠠ (46-46) (alternativ notasjon, se over)

Flere enn 3 ord med bare store bokstaver: ⠠⠠⠠ (25-46) foran det første og ⠠ (46) foran det siste

Blanding av store og små bokstaver: ⠠ (46) foran hver store bokstav, alternativt, hvis det er flere store bokstaver på rad, ⠠⠠⠠ (46-46) foran den første store bokstaven og ⠠⠠⠠ (6-3) (eller mellomrom eller annen indikator) etter den siste

Romertall med store bokstaver: fortrinnsvis ⠠ (46) foran (se over)

Matematisk fortegn: ⠠ (6) (står foran tall, matematiske operatører og matematiske uttrykk, også når de begynner med bokstav; har rekkevidde inntil mellomrom

eller bokstavtegn. $2 \times 5 = 10$ skrives: ⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠⠠ (6-126-35-156-2356-

Fransk

16-3456), a + b skrives: ⋮⋮⋮⋮⋮ (6-1-235-12), altså ikke mellomrom ved operatører)

Generelt uthevingstegn: ⋮⋮ (456) foran hele ord inntil 3, ved utheving av flere enn 3 ord ⋮⋮⋮ (25-456) foran det første og ⋮⋮ (456) foran det siste

Utheving inne i ord: ⋮⋮ (456) foran og ⋮⋮⋮ (6-3) (eller mellomrom) etter, alternativt ⋮⋮ (26) foran og ⋮⋮ (35) etter

Utheving, type 2: ⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮ (26-26 5-35)

Utheving, type 3: ⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮ (56-23 56-23)

Modifikator 1: ⋮⋮ (45) (er del av noen symboler i denne lista)

Modifikator 2: ⋮⋮ (5) (er del av noen symboler i denne lista)

Veksling fra én kode (notasjon) til en annen: ⋮⋮⋮ (6-3)

Margtekst: ⋮⋮⋮⋮⋮ (2356-2356-134) foran

Fraværende element eller manglende verdi i tabellcelle: ⋮⋮⋮⋮⋮ (123456-123456-123456)

Plass til utfylling, hel linje: ⋮⋮⋮⋮⋮⋮⋮ (36-36-36-36)

Plass til utfylling, mindre enn en linje: ⋮⋮⋮⋮⋮ (6-36-3)

Sideskift i originalen: ⋮⋮⋮ (5-25)

Verselinje fortsetter (f.eks. i neste replikk i skuespill): ⋮⋮⋮⋮⋮ (5-25-2)

Rute (i tegneserier): ⋮⋮⋮⋮ (2356-2356) foran rutens nummer, navn o.l.

Snakkeboble: ⋮⋮⋮⋮ (45-12456) med mellomrom foran og etter

Tenkeboble: ⋮⋮⋮⋮ (45-1256) med mellomrom foran og etter

Mellomrom mellom siffergrupper: ⋮⋮ (3)

Multiplikasjonstegn: * ⋮⋮ (35)

Mindre enn: < ⋮⋮⋮⋮ (5-126) (også i edb)

Mindre enn eller lik: ⋮⋮⋮⋮ (45-126)

Større enn: > ⋮⋮⋮⋮ (5-345) (også i edb)

Større enn eller lik: ⋮⋮⋮⋮ (45-345)

Prosent: % ⋮⋮⋮⋮ (5-346)

Promille: ‰ ⋮⋮⋮⋮⋮⋮ (5-346-346)

Fransk

Potenstegn (øvre indeks, hevet): $\overset{\cdot}{\cdot}$ (4)

Nedre indeks: $\underset{\cdot}{\cdot}$ (26)

Pil venstre: $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (246-25-25)

Pil høyre: $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (25-25-135)

Pil i begge retninger: $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (246-25-135)

Bindestrek i matematikk, naturvitenskap og edb: $\overset{\cdot}{\cdot}$ (5)

Gradtegn: $^{\circ}$ $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (5-135)

Euro: € $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (45-15)

Pund: £ $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (45-123)

Dollar: \$ $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (45-234)

Krøllalfa: @ $\overset{\cdot}{\cdot}$ (345)

Omvendt skråstrek: \ $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (5-34)

Tilde: ~ $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (5-26)

Copyright: © $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (5-14)

Registrert varemerke: ® $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (5-1235)

Varemerke: $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (5-2345)

Strekpunkt: - $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (36-36) (uten mellomrom etter)

Kulepunkt (kalt "puce" = "loppe"): $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (246-135)

Kvadratpunkt (kalt "case à cocher"): $\overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot} \overset{\cdot}{\cdot}$ (12346-13456)

7 Spansk

Bokstaver med diakritiske tegn

a med akutt-tegn: á ⋮⋮ (12356)

e med akutt-tegn: é ⋮⋮ (2346)

i med akutt-tegn: í ⋮⋮ (34)

n med tilde: ñ ⋮⋮ (12456)

o med akutt-tegn: ó ⋮⋮ (346)

u med akutt-tegn: ú ⋮⋮ (23456)

u med trema: ü ⋮⋮ (1256)

Tegn

Omvendt spørsmålstegn (spørsmål begynner): ¿ ⋮⋮ (26)

Omvendt utropstegn (utrop begynner): ¡ ⋮⋮ (235)

Rund parentes: ( ) ⋮⋮ ⋮⋮ (126 og 345)

Klammeparentes: { } ⋮⋮⋮⋮ ⋮⋮⋮⋮ (5-123 og 456-2)

Anførselstegn: " ⋮⋮ (236)

Indre anførselstegn: ⋮⋮⋮⋮ (6-236)

Apostrof: ' ⋮⋮ (3) fulgt av bokstav

Skråstrek: / ⋮⋮⋮⋮ (6-2)

Liten latinsk bokstav: ⋮⋮ (5)

Stor latinsk bokstav: ⋮⋮ (46)

Flere store bokstaver: ⋮⋮⋮⋮ (46-46)

Romertall med store bokstaver: ⋮⋮ (46) foran

Skillepunkt: ⋮⋮ (5)

Uthevingstegn: ⋮⋮ (35) foran og etter

Ordenstall settes nedsenket, fulgt av ordenstallsindikatoren, o for hankjønn og a for

hunkjønn: "1°" og "1^a" noteres altså hhv. ⋮⋮⋮⋮⋮⋮ (3456-2-135) og ⋮⋮⋮⋮⋮⋮ (3456-2-1)

Multiplikasjonstegn: . ⋮⋮ (236)

Spansk

Divisjonstegn: : ⠆⠆ (256)

Brøker der både teller og nevner er et naturlig tall, noteres med telleren nedsenket og nevneren vanlig uten nytt talltegn

Prosent: % ⠆⠆⠆⠆ (456-356)

Promille: ‰ ⠆⠆⠆⠆⠆⠆ (456-356-356)

Potenstegn: ⠆⠆ (16)

Målenheter settes etter tallet uten mellomrom, om nødvendig med skillepunkt

Gradtegn: ° ⠆⠆ (356)

Bueminutt: ⠆⠆ (1256); tidsminutt: ⠆⠆⠆⠆⠆⠆ (134-24-1345-3) umiddelbart etter tallet

Euro: € ⠆⠆⠆⠆ (456-15)

Krøllalfa: @ ⠆⠆ (5)

8 Russisk

Det kyrilliske alfabetet i punktskrift (bokstavene angis med navn)

- a: а ⠠ (1)
- be: б ⠠ (12)
- ve: в ⠠ (2456)
- ge: г ⠠ (1245)
- de: д ⠠ (145)
- je: е ⠠ (15)
- jo (je med trema): ё ⠠ (16)
- zhe: ж ⠠ (245)
- ze: з ⠠ (1356)
- i: и ⠠ (24)
- i kratkoje (i med breve, kort i, utt. j): й ⠠ (12346)
- ka: к ⠠ (13)
- el: л ⠠ (123)
- em: м ⠠ (134)
- en: н ⠠ (1345)
- o (å-lyd): о ⠠ (135)
- pe: п ⠠ (1234)
- er: р ⠠ (1235)
- es: с ⠠ (234)
- te: т ⠠ (2345)
- u (o-lyd): у ⠠ (136)
- ef: ф ⠠ (124)
- kha: х ⠠ (125)
- tse: ц ⠠ (14)
- tsje: ч ⠠ (12345)

Russisk

sja: ш ъ (156)

sjtsja: щ ъ (1346)

tvjordyj znak (hardt tegn): ъ ъ (12356)

y (hard i, "u med smil"): ъ ъ (2346)

mjagkij znak (bløtt tegn): ъ ъ (23456)

e oborotnoje (omvendt e): э ъ (246)

ju: ю ъ (1256)

ja: я ъ (1246)

Tegn

Punktum: . ъ (256)

Komma: , ъ (2) uten mellomrom etter fordi det bare opptar venstre kolonne

Semikolon: ; ъ (23) uten mellomrom etter fordi det bare opptar venstre kolonne

Rund parentes: ( ) ъ ъ (126 og 345)

Hakeparentes, venstre og høyre: [ ] ъ (2356)

Andre parenteser: ъ ъ (12356 og 23456), ъ ъ (12346 og 13456)

Anførsel begynner: " ъ (236)

Anførsel slutt: " ъ (356)

Apostrof: ' ъ (3)

Stor kyrillisk bokstav: ъ (45) men det er ikke vanlig å markere stor bokstav

Liten latinsk bokstav: ъ (6)

Stor latinsk bokstav: ъ (46)

Romertall med store bokstaver: ъ (46) foran

Generelt uthevingstegn: ъ (456) foran og etter

Andre uthevingsmåter: ъ (34) foran og etter, ъ (1236) foran og ъ (3456) etter

9 Esperanto

Bokstaver med diakritiske tegn

c med cirkumfleks: ĉ ⠠⠠ (146)

g med cirkumfleks: ĝ ⠠⠠ (12456)

h med cirkumfleks: ĥ ⠠⠠ (1256)

j med cirkumfleks: ĵ ⠠⠠ (2456)

s med cirkumfleks: ŝ ⠠⠠ (2346)

u med breve: ŭ ⠠⠠ (346)

w (tilhører ikke esperanto-alfabetet, men forekommer i egennavn): ⠠⠠⠠ (23456)

Tegn

Punktum: . setningspunktum ⠠⠠ (256); forkortingspunktum, tusenskilte o.l. ⠠⠠ (3)

Rund parentes, venstre og høyre: ( ) ⠠⠠ (2356)

Anførsel begynner: " ⠠⠠ (236)

Anførsel slutt: " ⠠⠠ (356)

Indre anførsel: ⠠⠠⠠⠠ ⠠⠠⠠⠠ (6-236 og 356-3)

Apostrof: ' ⠠⠠ (3)

Tankestrek: – ⠠⠠⠠⠠ (6-36) uten mellomrom foran

Stor latinsk bokstav: ⠠⠠ (46)

Flere store bokstaver: ⠠⠠⠠⠠ (46-46)

Utheving av inntil tre ord: ⠠⠠⠠ (456) foran hvert ord

Utheving av mer enn tre ord: ⠠⠠⠠⠠ (25-456) foran det første og ⠠⠠⠠⠠ (456) foran det siste ordet

Grafisk uthevingstegn: ⠠⠠⠠⠠ (6-3) foran og etter

Multiplikasjonstegn: . ⠠⠠ (236)

Divisjonstegn: : ⠠⠠ (256)

Datapunkt (behandles som tekst på fremmedspråk): ⠠⠠⠠⠠ (5-2) foran og etter, omslutter EuroBraille-notasjon (uten pkt. 7 og 8)

Bindestrek ved linjeskift (i datapunkt): ⠠⠠ (5)

Esperanto

Universalaksent: brukes ikke

Akutt-tegn: ˘ ◌◌◌ (4)

Gravistegn: ˘ ◌◌◌ (45)

Overstrek: ˉ ◌◌◌ (45)

Tilde: ˜ ◌◌◌ (256)

Trema: ˝ ◌◌◌ (25)

Prikk: ˙ ◌◌◌ (25)

Cirkumfleks: ˆ ◌◌◌ (5)

Omvendt cirkumfleks: ˇ ◌◌◌ (5)

Breve: ˘ ◌◌◌ (56)

Ring: ˚ ◌◌◌ (56)

Cedille: ˝ ◌◌◌ (6)

Ogonek: ˛ ◌◌◌ (6)

Gjennomstrek: ˉ ◌◌◌ (35)

10 Det greske alfabetet i punktskrift

Bokstavene angis med navn. Bare de "rene" bokstavene i det vanlige greske alfabetet er tatt med, ikke bokstaver som var foreldet i klassisk gresk, bokstaver med diakritiske tegn, setningstegn o.l.

alfa: **A α** ⋮ (1)

beta: **B β** ⋮ (12)

gamma: **Γ γ** ⋮ (1245)

delta: **Δ δ** ⋮ (145)

epsilon: **Ε ε** ⋮ (15)

zeta: **Z ζ** ⋮ (1356)

eta: **H η** ⋮ (156)

theta: **Θ θ** ⋮ (1456)

iota: **I ι** ⋮ (24)

kappa: **K κ** ⋮ (13)

lambda: **Λ λ** ⋮ (123)

my: **M μ** ⋮ (134)

ny: **N ν** ⋮ (1345)

ksi: **Ξ ξ** ⋮ (1346)

omikron: **O ο** ⋮ (135)

pi: **Π π** ⋮ (1234)

rho: **P ρ** ⋮ (1235)

sigma: **Σ σ** ⋮ (234)

tau: **T τ** ⋮ (2345)

ypsilon: **Υ υ** ⋮ (136)

fi: **Φ φ** ⋮ (124)

khi: **X χ** ⋮ (12346)

psi: **Ψ ψ** ⋮ (13456)

omega: **Ω ω** ⋮ (2456)

Punktskriftutvalgets utgivelser

Publikasjonene finnes i flere formater, i hovedsak visuell skrift og punktskrift. De vil også bli lagt ut som elektronisk tekst på OUPs nettside, både i Word-format (leselist-versjon) og i PDF-format.

Norske punktskriftstandarder

Norsk standard for matematikknotasjon i 6-punkts blindeskrift. 2003

Norsk standard for sjakknotasjon i 6-punkts blindeskrift. 2003

Norsk standard for kjemi-, fysikk- og biologinotasjon i 6-punkts blindeskrift. 2006

Norsk standard for 8-punkts blindeskrift. 2007. Elektronisk utg.

Kortskrift i Norsk punktskrift KS04. 2008. Oslo

Andre utgivelser

Sluttdokument fra OUBs musikkgruppe. 1999

New International Manual of Braille Music Notation. Tabeller. 2001

Helmers, Knut. 2005. *Praktisk bruk av sjakknotasjon i 6-punkts blindeskrift*

Bergrud, Gunleik. 2009. *Lær punktskrift KORT OG GODT*

Louis Braille punktskrift – enkel og genial. En artikkelsamling. 2010. [Red. av] Bjørn

Dauidsen [et al.]. Bodø

(Punktskriftutg. 2011. Bergen)

Litteraturliste

Publikasjonene i denne lista er ikke ordnet alfabetisk, snarere tematisk. Lista over håndbøker i andre språks punktskrift begynner med et verk som omhandler flere språk, deretter følger håndbøker i enkeltspråk i samme rekkefølge som i appendikset. Der ikke annet er nevnt, baserer opplysningene seg på publikasjonen i visuell skrift. Opplysninger om punktskriftutgaven tas også med.

Generelt

- Vinje, Finn-Erik. 2004. *Skriveregler*. 8. utg., 1. oppl. Oslo
(Punktskriftutg. 2012. Bergen)
- Bergrud, Gunleik. 2007. *Punktskrift i dagliglivet*. Oslo
(Punktskriftutg. 2007. Oslo)

Historikk

- Christensen Sköld, Beatrice. 2005. *Louis Braille – Skapare av ett skriftsystem*.
Enskede
(punktskriftutg. 2006. Fagersta)
- Perre, Henri. 1954. *La vivo kaj la verko de Louis Braille*. Punktskriftutg. Stocksund
(Fransk originaltittel: *La vie et l'œuvre de Louis Braille*. 1951)

Publikasjoner om norsk punktskrift utgitt før 1995

- Veiledning i punktskrift*. 1946. Punktskriftutg. Bergen
- Norsk punktskrift Regler for fullskrift og kortskrift*. 1955. Punktskriftutg. rev. utg.
Bergen
- Norsk punktskrift. De enkelte tegn*. (Håndbok i blindeskrift Del 1). 1978.
Punktskriftutg. Utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg. Bergen
- Norsk punktskrift. Skriveregler*. (Håndbok i blindeskrift Del 2). 1978. Punktskriftutg.
Utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg. Bergen
- Norsk punktskrift. Norsk kortskrift*. (Håndbok i blindeskrift Del 3). 1979. Punktskriftutg.
Utgitt av Norges Blindeforbunds blindeskriftutvalg. Bergen
- Norsk punktskrift. Standard for utforming av bøker i punktskrift*. (Håndbok i
blindeskrift Del 4). 1995. Rev. utg. Utgitt av Huseby kompetansesenter. Oslo
(Punktskriftutg. 1995 Oslo)
- Bruteig, Jan. 1987. *Stenografi på punkt*. Punktskriftutg. Bergen

Fagnotasjoner – i tillegg til Punktskriftutvalgets utgivelser

- New International Manual of Braille Music Notation*. 1996. Edited by Bettye Krolick.
Amsterdam / Zürich / San Diego
(Punktskriftutg. 1996. Amsterdam / Zürich / San Diego)
- Merrick, W. Percy & W. Potthoff. 1934. *A Braille Notation of the International
Phonetic Alphabet*. With key-words and specimen texts. Some notes and
corrections, 1948. Punktskriftutg. London
- Lindqvist, Gun & Nils Trowald. 1978. *Punktskriftssymboler för det internationella
fonetiska alfabetet (IPA)*. Solna

(Punktskriftutg. 1978. Norberg)
Andersson, Lillemor & Catharina Johansson. 2005. *Fonetik och punktskrift*. Enskede
(Punktskriftutg. 2005. u.s.)

Punktskrift i andre språk

Naciaj Literoj. Unua kajero. Naciaj brajlo-alfabetoj kun Esperanto-brajla transskribiĝo. 1930. Punktskriftutg. [Red.] Miklos Bano. Stocksund

Den danske punktskrift 1993. 1993. Punktskriftutg. København

Svenska skrivregler för punktskrift. 2009. 2. uppl. Enskede
(punktskriftutg. 2009 u.s.)

Punkter 2000. Punktskriftens grunder., 2002. Svensk utg. [red. av] Liisa Hietaketo-Vieno [et al...]. Helsingfors
(punktskriftutg. 2002. Helsingfors)

British braille. A Restatement of Standard English Braille. 2006. Elektronisk utg. ,
Peterborough

Braille codes update 2007. 2008. Developed Under the Sponsorship of the Braille Authority of North America. u.s.
(Punktskriftutg. 2008. u.s.)

Das System der deutschen Blindenschrift. 2005. Marburg/Lahn
(Punktskriftutg. 2005. Marburg/ Lahn)

Code braille français uniformisé pour la transcription des textes imprimés (CBFU).
2008. Deuxième édition. u.s.
(Punktskriftutg. 2008. u.s.)

Signos de la escritura básica. 1987. Madrid
(Punktskriftutg. 1987. Madrid)

Comisión Braille Española. 2007. *Signografía básica*. Madrid
(Punktskriftutg. 2007. Madrid)

Das polnische, russische und tschechische Blindenschrift-alphabet. 1945.
Punktskriftutg. Marburg-Lahn

Internationale griechische Blindenschrift. 1939. Punktskriftutg. Marburg-Lahn

Stikkordregister

I stikkordregisteret er alle termer som er brukt i denne boka, tatt med. Henvisninger fra alternative termer er også tatt med. Henvisningene gjelder kapittelnummer.

6-punkt 1.2.1
8-punkt 1.2.2
Accent aigu, se akutt-tegn
Accent circonflexe, se cirkumfleks
Accent grave, se gravistegn
Addisjonstegn, se plusstegn
Aksentuerte bokstaver 2.2, 14
Akutt-tegn 2.2, 14.2
Alfabet 1.3

- færøysk 2.2.3
- gresk app.10
- islandsk 2.2.3
- kyrillisk app.8
- nordsamisk 2.2.2
- norrønt 2.2.3
- norsk 2.1
- russisk app.8
- samisk 2.2.2
- sørsamisk 2.2.2

Anførselsstrek, se replikkstrek
Anførselstegn 4.6, 12.8.3
Apostrof 5.1
Asterisk, se stjerne
Avsnitt 1.4, 7.8.3, 7.2.2

Backslash, se omvendt skråstrek
Benevninger 10.1
Bibelhenvisninger 8.5
Bindestrek 6.1
Bindestrek, edb 12.9
Bindestrek, lang 6.1.2
Bindestrek, matematisk 9.7
Bindestrek, vanlig 6.1.1
Bindestrek ved linjeskift 6.1.1, 9.7, 12.9
Blandede tall 8.3
Blindeskrift 1.1
Bokstavtegn 7.1
Braille, Louis 1.1.1
Brailles system 1.3
Breve 14.2
Brøk 8.3, 9.3
Brøk begynner og brøk slutt 9.3
Brøkestrek 8.3, 9.3
Bueparentes, se rund parentes

Bullet, se kulepunkt

Caron, se omvendt cirkumfleks

Cedille 2.2.1, 14.3

Celle 1.1.1, 1.2, 1.3

Cirkumfleks 2.2.1, 12.7, 14.2

Copyright 13.1

Dansk app.1

Data, se edb

Dato 8.4

Deletegn, se divisjonstegn

Desimaltall 8.1, 8.2

Diakritiske tegn 14

Divisjonstegn 9.1

Dollar 11.4, 12.6

Edb 12

Engelsk 15.1, app.4

Er lik, se likhetstegn

Escape-tegn 12.6

Esperanto app.9

Et-tegn 5.3

Eth 2.2.3, 14.4

Euro 11.2

Fet skrift 7.8.2

Finsk app.3

Firkanttegn 5.5

Fonemisk transkripsjon 15.2

Fonetisk transkripsjon 15.2

Forkortede tall 8.6

Forkortinger 2.3

Fortegn 1.3, 7

Fot 10.3

Fotnoter 17

Fra-til-strek 6.1.2

Fransk app.6

Fremmede språk 15.1, appendiks

Fullskrift 1.1.1, 2.3

Fylt firkant, se kvadratpunkt

Fylt sirkel, se kulepunkt

Færøysk 2.2.3

Fødselsnummer 8.2

Gammelnorsk, se norrønt

Gangetegn, se multiplikasjonstegn

Gjennomstrek 2.2, 14.4

Gjentakelsestegn 4.6

Gjentakelsestegn (i sanger m.m.) 13.2

Gradtegn 10.2
Grafisk utheving 7.8.2
Gram 10.1
Gravistegn 2.2.1, 14.2
Gresk alfabet app.10
Greske bokstaver 7.4
Gåseøyne, se anførselstegn

Hachek, se omvendt cirkumfleks
Hakeparentes 4.2, 15.2
Haker 7.8.3
Hatt, se cirkumfleks
Henvisningstegn, noter 17
Hermetegn, se anførselstegn
Hjelpetegn 1.3, 7
Høyrehake 4.2
Høyreklamme 4.3
Høyreparentes 4.1, 16.3

Ikke-fylt firkant, se kvadratpunkt
Ikke-fylt sirkel, se kulepunkt
Ikoniske tegnkombinasjoner 13.3
Indekser 9.4
Islandsk 2.2.3

Kalendertall 8.6
Kaliber 10.4
Kjemi 9.4
Klammeparentes 4.3
Klokkeslett 8.4
Kolon 3.4, 9.1
Komma 3.2, 8.2
Kontrolltegn 12.7
Koranhenvvisninger 8.5
Kortskrift 1.1.1, 2.3
Kroner 10.1, 11.1
Kryssordtall 8.6
Krøllalfa 12.1
Kulepunkt 16.2
Kursiv 7.8.2
Kvadratpunkt 16.3
Kvadratrot, se rottegn
Kyrillisk alfabet app.8

Lang bindestrek 6.1.2
Lang brøkestrek 9.3
Likhetstegn 9.1
Liten brøk 9.3
Liten gresk bokstav 7.4
Liten latinsk bokstav 7.1

Liter 10.1
Loddrett strek 12.5
Loddrett strek under bokstav 14.3

M-dash 6.1.2
M-tankestrek 6.1.2
Macron, se overstrek
Matematikk 9
Matematisk bindestrek 9.7
Matematiske tegn 9
Mengdeparentes 4.4
Meter 10.1
Mindre-enn-tegn 4.5, 9.2, 12.8.1
Minustegn 9.1
Minutt 10.2
Moonskrift 1.1.1
Multiplikasjonstegn 9.1
Musikknoter 1.3
Myntenheter 11
Møne, se cirkumfleks
Målenheter 10
Målestokk 3.4

N-dash 6.1.2
N-tankestrek 6.1.2
Nedre indeks 9.4
Nordsamisk 2.2.2
Norrønt 2.2.3
Norsk punktskrift 2
Noter, henvisninger 17
Noter, musikk 1.3
Nummertegn, se firkanttegn

O med kvist 2.2.3
Ogonek 14.3
Omslutningstegn 4, 15.2
Omvendt cirkumfleks 2.2.2, 14.2
Omvendt hatt, se omvendt cirkumfleks
Omvendt skråstrek 12.2
Operatorer 9.1
Overskrifter 7.2.2
Overstrek 14.2

Paragraftegn 5.4
Parenteser 4, 15.2, 16.3
Plusstegn 9.1
Postnummer 8.2
Potenstegn 9.4
Prikk (over bokstav) 14.2
Promille 9.6

Prosent 9.6, 12.8.2
Pund 11.3
Punktmarkører 16
Punkttopstillinger 16
– i flere nivåer 16.4.3
– i to nivåer 16.4.1
– i tre nivåer 16.4.2
Punktskrift 1
Punktskrifthistorikk 1.1.1
Punktum 3.1, 8.2
Punktum som multiplikasjonstegn 9.1

Rammer 7.8.3
Registrert varemerke 13.1
Rekke 1.3
Repetisjonstegn (i sanger m.m.) 13.2
Replikkstrek 6.1.3
Ring (over bokstav) 14.2
Romertall 7.5
Rottegn 9.5
Rund parentes 4.1, 16.3
Russisk app.8

Samisk 2.2.2
Sekund 10.2
Semikolon 3.3
Siffer 1.3, 8
Siffergrupper 8.2
Skillepunkt 4.6, 5.5, 7.7, 9.6, 10.2, 11.4
Skråstrek 6.2, 8.3, 9.3, 13.2, 15.2
Skråstrek som brøkstrek 8.3, 9.3
Sluttnoter 17
Smilende ansikt 13.3
Små latinske bokstaver 7.1
Små greske bokstaver 7.4
Små og store bokstaver 7.3
Spansk app.7
Sperret skrift 7.8.2
Spørsmålstegn 3.5
Stjerne 5.2, 17
Stolpe, se loddrett strek
Stor bokstav 2.4, 7.2
Stor brøk 9.3
Stor gresk bokstav 7.4
Stor latinsk bokstav 2.4, 7.2
Store bokstaver som utheving 7.8.3
Store bokstaver, flere 7.2.1
Store bokstaver, to eller flere ord 7.2.2
Store og små bokstaver 7.3
Strek i marg 7.8.3

Strekpunkt 16.1
Stungen d, se eth
Større-enn-tegn 4.5, 9.2, 12.8.1
Subtraksjonstegn, se minustegn
Surt ansikt 13.3
Svensk app.2, app.3

Tak, se cirkumfleks
Tall 1.3, 8
Tallsymboler 8.6
Talltegn 7.6, 8, 8.1
Tankestrek 6.1.3
Tekst på fremmedspråk 15.1
Telefonnummer 8.2
Thorn 2.2.3, 14.4
Tidsangivelser 8.4
Tilde 12.4, 14.2
Tilretteleggerens kommentar 7.9
Tomme 10.3
Trademark, se varemerke
Tre punktumer 3.1
Trema 2.2, 14.2
Tysk app.5
Tysk "scharfes s" 14.4
Tysk y 2.2.1
Tødler, se trema

Understrek som eget tegn 12.3
Understrek som utheving 7.8.2
Universalaksent 14.1
Utheving 7.8
Utheving av tekstavsnitt 7.8.3
Uthevingspunkt i marg 7.8.3
Uthevingstegn, generelt 7.8.1
Uthevingstegn, grafisk 7.8.2
Utropstegn 3.6, 12.8.4

Valutakoder 11.6
Valutategn 11.5
Vanlig bindestrek 6.1.1
Varemerke 13.1
Vedleggstegn 13.2
Vektenheter 10.1
Venstrehake 4.2
Venstreklamme 4.3
Venstreparentes 4.1
Versaler, se store bokstaver
Verselinjetegn 6.2

Øvre indeks 9.4

Årstall 8.2